Nr. 99 (381) Tallinnas, laupäewal 25. augustil (7. ſeptembril) 1912 Nr. 99 (381)

Tallinna Uudiſed

Tellimiſe hind:

	aastas.	1/2 aastas.	1/4 aastas.	1 kuu peale.
Poſtiga	3 rbl. 50 kop.	1 rbl. 80 kop.	1 rbl. — kop.	— rbl. 40 kop.
Iſe ära wiies	3 „ — „	1 „ 65 „	— „ 85 „	— „ 30 „
Wäljamaale	6 „ — „	3 „ 12 „	1 „ 60 „	— „ 65 „

Adreſſi muutmine makſab 10 kop., misjuures wana adreſſi nummer üles tuleb anda.

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Suurel Turul nr. 16, raekoja ees.
Telefon nr. 724. Poſtkaſt nr. 88.
Kirjade adreſs: Ревель, „Tallinna Uudiſed“.
Peatoimetaja cand. jur. K. Päts'i kõnetund kell 12—1 l.

Hinnata kaasanded:

„Jutuliſa“, ilmub iga päew.
„Külaline“, perekondlik pildiliſa, ilmub kord nädalas. Suur adreſſkalender; illuſtatud ſeinakalender, raudtee ſõiduplaanid ja 50 kop. juurdemakſu eeſt üks kord kuus wana. adw. M. Pung'a toimetuſel ilmuw õigusteadline ajakiri „Seadus ja kohus“.

III aastakäik

Ilmub igal teiſipäewal, neljapäewal ja laupäewal.

Ukſik nummer 3 kop.

Tähtſamad päewasündmuſed.

Sewaſtopolis ſõjakohtu uurija kohuſetäitja Schubin wangi wõetud.

Nadeſhdinski kullakaewanduſe juhataja Roſenfarb paljaks rööwitud.

Bethune'i kaewanduſeplahwatuſe puhul 60 in. hukka ſaanud.

Peterburi lähedal Klotſhki külas heinaküün 17 tööliſega ära põlenud.

Peterburis metallitööliſte ametiühiſus kinni pandud.

„Pſkowſk. Shiſni“ toimetaja wangi wõetud.

Moſkwa-Kurski raudteel teedeminiſtri Ruhlowi kallale tungitud.

Urali maakond katkukardetawaks tunniſtatud.

Kroonlinnas ettetulnud laewaõnnetuſe aſjus uurimiſekomiſjon nimetatud.

Serdobski wangimajaſt 3 tähtſat wangi põgenenud.

Tänaſel numbril on „Roheline automobil“ 30 poogen kaaſas.

Elawad maſinad.

Riia õpekonna kuratori algatuſel pandi Riia õpekonnas olewates keſkkoolides mullu rewideerimine toime. Rewideeriti Wene keele ja kirjanduſe õpetuſt, ſiis weel ajalugu, geografiat, matematikat ja weel mõnda muud õpeaſja. Rewideerijateks oliwad Tartu ülikooli profeſſorid.

Rewideerimiſe tagajärjed ei ole ſugugi rõõmuſtawad niiſama hästi kooliõpetajate kui ka lastewanemate ſeiſukohaſt. Mõne õpeaſja kohta ütlewad rewideerijad kokkuwõttes, et kooliõpetajatel tarwiliſel mõõdul aſjatundmiſt ja õpetuſe andmiſes tarwiliſt wilumiſt ei ole. Ka leiawad rewideerijad, et õpetuſe-aega igakord ſugugi õpeaſja tähtſuſe kohaſelt ei ole ära jaotatud. Kuid need puuduſed on ſiiski wõimalikud kõrwaldada — tarwis mehed ametiſſe ſeada, kellel nõutawas teaduſealas ſuurem ja parem haridus on ja kellel aſja tähtſuſeſt ka aruſaamine ei puudu.

Hoopis pahem, nimelt lastewanemate ſeiſukohaſt, on juſt ſee wiga, et lapſed koolides elawateks maſinateks muudetakſe ja nad ſeega iga aſja juures pealiskaudiſteks jääwad. Kui kaugele ſee pealiskaudſus wõib minna, näitab looduſeõpetuſe rewideerija otſus. Nõnda nimetatud ſurnud loodust (keemia) teadwad lapſed õige hästi, kuna elawa looduſe tundmine (loomade teadus, taimeriik) hoopis wiletſ on. See tuleb muidugi ſelleſt, et ſurnud loodus waheſt paremine oli pähe tuubitud. Harilikult oleks pidanud juſt wastupidine nähtus eſinema, ſeſt peab ju meeles pidama, et meie lapſi juſt elaw loodus ümber piirab. Kooliõpetajad ei ole aga lapſi jõudnud elawale looduſele rohkem lähendada kui juſt õperaamatud ſeda ſuutſiwad teha.

Kõige kurwem on aga lugu Wene keele õpetuſega ja Wene kirjanduſe ajalooga. Siin ütleb rewideerija prof. Petuhow oma aruandes ſelge ſõnaga ära, et lastel õpitawa aſja kohta aruſaamine puudub ja nad õpeaſjad maſina wiiſil üles ütlewad.

Kui kurb ſee otſus iſeeneſeſt on, ſaame alles ſiis aru, kui ſelle üle weidi pikemalt järele mõtleme.

Tuhandete kaupa käib meie rahwa lapſi praegu keſkkoolides ja need tehtakſe ſeal maſinateks ja pealiskaudiſteks inimeſteks. See on raske ſüüdiſtus ja ſellepooleſt weel kurwem, et ta aſjatundjalt ja uſtawalt poolt tuleb. Lapſed lastakſe hommikuſt õhtuni ſiſuta ütelusi, kangeid grammatikawormiſid ja ſeaduſi pähe tuupida. Kui neil ülesantud lauſed mitte weſiſelged ei ole, ſiis ähwardab neid armuheitmatalt nummer üks wõi kaks. See nummer on igatahes mitme juures hirmſam kui kõige paljem nuhtlus ja tema abil wõidakſe tuupimiſeſüſteemi juures otſe imet teha. Kooliõpetajal ei tule meeldegi õpitawale aſjale elu anda ja nad wiſtiſte ei teagi, kudas ſeda teha.

Mõeldagu ſelle juures järele, kui palju waewa niiſugune kurwab tuupimine lastele ſünnitab, kudas ta õppimiſe wastikuks teeb, ſeda otſe wihkama paneb ja õppimiſe õiget eesmärki noorte inimeſte ſilmas ikka rohkem ja rohkem tumeſtab. Kahju, mis niiſugune tuupimiſeſüſteem noortele inimeſtele toob, on üles arwamata.

Juba ammu oli lastewanematel ſee teada, et meie keſkkoolides liig palju ſumbunud õhku heljub. Aga mis wõiſiwad lastewanemad ſinna parata, ſeſt lastewanemate komiteede ärakaotamiſega ühtlaſi wõeti lastewanemate käeſt igaſugune ſõnaõigus ära, mis neil koolide ſiſemiſe elu korraldamiſe kohta enne oli. Lapſed jäiwad täieſte kooliõpetajate hoole alla, ilma et wanemad wiimaſte tegewuſe kohta oleks mingiſuguſt mõju wõinud awaldada. Kus nüüd tõepooleſt tubli kaswataja ja hea kooliõpetaja ühendatult ameſtis oli, ſeal wõis ju õpetus hästi edeneda. Aga paljuks ſiis niiſuguſid mehi on? Suur hulk muutub lühikeſe aja jooksul peale ameti astumiſt ametnikkudeks, kes eneſte juures ſeda mitte ei leia, et nad kõrge ameti peale juſt kutſutud on. Ime ei ole ſiis ſugugi, et niiſugune mees tuupimiſe peale wälja läheb ja igaſuguſeſt raskuſeſt, mis tõſiſe kaswataja ja koolitaja elukutſe eneſega ühes toob, enaſt kõrwale hoiab. Ja et niiſuguſid ametnikakooliõpetajaid meie koolides rohkeſte leidub, ſeda näitab juſt rewideerijate profeſſorite otſus nii mitmel teaduſealal.

Ainuke kaudne abinõu ſelleſt hädaohuſt peaſemiſeks on muidugi lastewanemate komiteede ametiſſe ſeadmine. Olgugi nende mõju wäike, aga igatahes ſaadakſe ikkagi natuke mõjuda, kui komiteeſſe tublid mehed walitakſe.

Kui ſiis tänawu ſügiſel jälle lastewanemad lastewanemate komiteede liikmete walimiſele kutſutakſe, ſiis ilmugu lastewanemad kõik. (Nagu teada, nõuti mullu hariduſeminiſtri ringkirja põhjal, et 4/5 lastewanemateſt peab wanematekomitee walimiſele kokku tulema). Ainult ſellel teel wõiwad ehk lastewanemad ka ſelleks, olgugi küll waheſt wäheſel mõõdul, mõju awaldada, et nende lapſi koolides lihtſateks maſinateks ei tehtaks.

Peterburiſt.

Armuandmine Lopuhinile.

Peterburi kõrgemates ringkondades on kõwad jutud liikumas, nagu antaks lähemal ajal endiſele politſeidepartemangu direktorile A. A. Lopuhinile armu. Lopuhini rohkearwuliſed ſugulaſed on ſelleks kõik rattad käima pannud, et terwet aſja uueſte läbi waadataks, kuid nende ſoow ei ole kindla põhjenduſe puuduſe tõttu weel täitmiſt leidnud. Aga nüüd, kus Burtſew-Aſefi kohta jälle palju on ilmunud, kus kõrgemate ringkondade arwamiſed Stolõpini tapmiſe järele kaitſejaoskonna korralduſe kohta muutunud on, peetakſe wäga wõimalikuks, et Lopuhini aſi uueſte päewakorrale tuleb. Lopuhinit ſüüdiſtati, nagu teada, 102 § järele rewolutſioniliſe organiſatſioni liikmeks olemiſes.

Politikaliſtes ringkondades äratab Lopuhini ſaatuſe kergendamiſe küſimus ſuurt huwituſt. Selle kohta on riigiwolinik Adſhemow umbes järgmiſt ütelnud:

„Päraſt 1. ſeptembri weriſt ſündmuſt ſai kõigile ſelgeks, et Lopuhin, kes Aſefi oſa terwelt päewawalgele tõi, ennemalt wägitüki kui kuriteo korda on ſaatnud. Kuid ſelleks, et tema aſja uueſte läbiwaatamiſele wõtta, on ſeaduſe järele mingiſuguſt õigusteadliſt põhjenduſt waja, näituſeks mõnda tunniſtajat uueſte üle kuulata. Niiſamaſuguſt põhjenduſt wõib ka uus kohtuprotſeſs anda, kui ta aga Lopuhini ſõnu kudagi kinnitada ſuudaks, kui ta Aſefi prowokatorliſe oſa terwelt päewawalgele tooks. Kahjuks on uueſt kohtupidamiſeſt Aſefi üle weel liig wara rääkida, kuid ometi on minu teada ſeltskondline arwamine täieſte Lopuhini poolt. Lopuhinile armuandmiſt wõidakſe minu arwates ſellepärast mitmel pool õige ſoojalt terwitada.“

Metallitööliſte ametiühiſus Peterburis kinni pandud.

21. aug. otſuſtati Peterburi metallitööliſte ametiühiſuſt kinni panna. Juhatuſe käeſt päriti järele, kas ühiſus oma liikmetele aineliſt abi andis ja kas juhatuſe liikmed ſtreikide korraldamiſeſt ja juhtimiſeſt oſa wõtſiwad. Juhatuſeliikmed wastaſiwad, et ühiſuſel oma põhiuskirja järele täielik õigus olnud puudustkannatawaid liikmeid toetada. Lühikeſe nõupidamiſe järele pandi ühiſus kinni.

Teedeminiſtri Ruhlowi kallale kippumine.

Moſkwa-Kurski raudteel, Sumarokowo jaama juures, nähti ſelle rongi ees, millega teedeminiſter Ruhlow ſõitis, roobaſte peal ſuurt wirna wana pakkuſid, mida kurjategijad tee peale ette oliwad weeretanud. Shandarmid algaſiwad uurimiſt. Weel ei ole korda läinud kurjategijad üles leida.

Tallinna Eeſti näitus.

Tallinna Eeſti näituſe

platſil walitſes juba eila hommikul wara elaw tegewus. Näituſehoones wõtawad inimeſed oma jaoks platſiſid walmis, kuhu oma aſjad üles panna. Näituſehoone keſet hoonet on kunſtnik Weizenberg oma kujud lillede keskele ſeadnud (kujud on teiſed kui mulluſel näituſel). Kuulu järele on wäljapanijaid, kes näituſehoones tahawad platſi ſaada, niiwõrt rohkeſte, et neid raske on kõiki ſuureſſe hooneſſe ära mahutada. Ka wäljaspool näituſehoonet on ülesſpanemine täies hoos. Mitmed wäljapanijad on oma platſid põllutöömaſinatega üle katnud. Nagu näha, tuleb tänawuſele näituſeplatſile rohkeſte pawiljoniſid, mis kogu näituſe waatele muidugi iſeäraliſe meeldiwuſe ja huwituſe annab. Pawiljonide ehitamiſe ja dekoreerimiſega ollakſe kibedaste ametis.

Ainuke aſi, mis näituſe heaks kordaminekuks weel tarwis — on ilus ilm. Loota wõib, et ilm peale mõnepäewaſt ſadu ehk ilusaks muutub. Niiſuguſel puhul wõib Tallinna Eeſti Põllumeeſteſelts oma näituſe hea kordamineku peale julge olla.

Ühtlaſi on tänawuſel näituſel üleüldſe, nagu nimekirjaſt näha, 1101 wäljapanekut. Mõned wäljapanekud on iſegi mõnikümmend numbrit ſuured. Selleſt wõib ſiis iſegi järeldada, kui ſuureks üksikaſjade arw tänawuſel Tallinna Eeſti näituſel wõib tõuſta.

Mitmed üksikjaoskonnad on tänawu aasta harukordaſeks ſuureks kaswanud. Nõnda on maaparanduſe- ja põllupidamiſe jaoskondades peakatalogi järele 69 kogu-wäljapanekut. Iſeäranis laialdane ja huwitaw on „ſeemnete ja katſete“ jaoskond umbes 30 kogu-wäljapanekuga, milleſt mitmed mitmekümne üksikaſja peale tõuſewad. Harukordaſelt ſuur, ſuurem waheſt kui ükski Eeſti näituſel, on karjakaswatuſe jaoskond. Selles jaoskonnas leiame umbes 160 wäljapaneku ümber, kuna hobuſte hulk waheſt 100 ümber on. Ka ſuigloomade jaoskond on tänawu eelmiſe aasta omaſt hästi rohkearwuliſemaks kaswanud. Igatahes — huwituſt ſuudab tänawune näitus ehk palju laiemalt pakkuda kui ta eelkäijad.

Päewauudiſed.

* **Et kuritahtliſi pankrotikstegemiſi ära hoida,** ſelleks tahetakſe edaspidi kõikidelt ärideelt tingilat raamatupidamiſt nõudma hakata. Suureks uuenduſeks oleks uues ſellekohaſes riigiwolikogule ettepandawas ſeaduſes ka ſee punkt, mis nõuab, et ärionanik oma aastaſeſt puudujäägiſt wõlauſaldajale peab teatama, kui ſee puudujääk 10 protſenti wõlaſummadeſt wälja teeb.

Wäljamaa wilja ſiſsewedu Wenemaale tahab kaubanduſeminiſterium täieſte ära keelata. Ka ſelleks tahetakſe ſammuſid astuda, et Wene wilja wäljawedu Soome wäljamaa wilja wõiſtluſe eeſt kindlustatud oleks.

Auhind külwimaſina eeſt. Teiſel ülewenemaaliſel ſeemnete- ja külwimaſinatenäituſel Peterburis on Baltimaa kroonumaade walitſuſe aſjatoimetaja A. F. Boriſſow oma poolt wäljamõeldud olaspuuſeemne külwimaſina eeſt ſuure hõbe auraha ſaanud.

Uus ſelts. Uulu-Surju Põllumeeſteſelts Pärnumaal on Liiwi kubermangu ſeltſiaſjade komiſjoni poolt 19. juulil kinnitatud.

Õigeuſu komiſjon Uue Testamendi läbiwaatamiſeks. Luteriuſu õpetajad, kes Uue Testamendi keelt parandaſid, ſoowitaſid Tuhalaane preeſtri R. Küppari läbi ſeda ka õigeuſu preeſtritele läbi waadata. Piiskopi käſul aſutati nüüd „Uskja Elu“ teatel ſelleks komiſjon, kes uue pühakirja wäljaande kahe aasta jooksul peab läbi waatama ja oma otſuſe andma. Komiſjoni on nimetatud: Riia waimuliku-ſeminari õpetajad P. Mihkelſon ja J. Jürgens, ülemad preeſtrid: R. Leismann ja A. Wärat, preeſtrid: R. Küppar, A. Juhanſon ja miſjonär pr. J. Paawel.

Kooliõpetajate palkade ſuurendamine. Hariduſeminiſterium kawatſeb rahwakooliõpetajate palkade kõrgendamiſt. Põhjuſt ſelleks on nähtus andnud, et kooliõpetajad ſuurel protſendil ameti maha panewad ja paljud koolid ilma kooliõpetajateta ſeiſawad. Miniſteriumikoolide kooliõpetajate palka tahetakſe 420 rubla peale tõſta. See teade näib peaaſjalikult ſemſtwokubermangude kohta käiwat.

Uus Balti wakſalihoone Peterburis. Praeguſe Balti wakſali aſemele Peterburis ehitatawat lähemal ajal uued ſuupäraliſed wakſalihooned. Praeguſed hooned on liikumiſe iga-aastaſt kaswamiſt ſilmas pidades juba liig kitſaks ja wanaks jäänud. Põhja-Õhtu raudteede walitſus on raudteele Mitrofani maantee ääreſt kuni ſamanimeliſe ſurnuaiani ſuure maatüki juurde oſtnud, mis pealolewateſt hooneteſt ära puhaſtatakſe. Tähendatud maatüki peale ehitatawat uued hooned, raudteeharud, platwormid ja kaubaladud.

Tagawarawäeliſte harjutuſte-aja muutmine. Sõjaminiſterium kawatſeb tagawarawäeliſte harjutuſte-aega muutmiſe alla wõtta. 1911. a. 1. märtſi ſeaduſe järele on praeguſel ajal harjutuſte pidamine juuni-, juuli- ja augustikuus põllutööde päraſt ſündmataks tunniſtatud. Nüüd aga leiab ſõjaminiſterium, et mitmes kohas kliimaliſte olude tõttu aeg 15. maiſt kuni 1. juulini iga-aasta tööbeſt wabam ajajärk on, kus tagawarawäeliſte harjutuſte pidamiſeks põllutööd mingiſuguſt takiſtuſt ei tee.

il. **Pealinna ärid hakkawad nüüd eneſtele ka Tallinnaſſe teed rajama.** Eſimeſed „pääſukeſed“ oliwad tuntud Blocki kirjutusmaſinate ja jalgrataſte kaubamaja, kes omale Harju uul. oſakonna awas, ja Jakobſoni moodiäri Goſtinnõi Dworiſt, kes mõne kuu eeſt Tallinnas Pika uul. ſuure waateaknaga äri ära üüris. **Nüüd otſib ka üks ſuurem muuſikariiſtade ja nootidekirjastamiſe äri omale oſakonna ruumiſid, kuna uuel aastal weel paar teiſt kaubamaja, nagu Peterburis tõendada teatakſe, omale Tallinnas oſakonnad awada kawatſewad — üks nendeſt on ſuurem riidekauplus ja teine kuldaſjade magaſin.**

x **Poiſs ära kadunud. Neljapäewal teatas Härjapeaſõe uul. nr. 10 elaw tatarlane B. politſeile, et tema kolmeaastane poeg, kes õues mänginud, peale lõunaſt ſaadik jäljeta on kadunud. Arwatakſe, et ta Härjapeaſõkke on kukkunud ja ſinna ära uppunud.**

b. **Laſkmine kättemakſmiſe põhjal.** Õõſel waſtu 18. aug. laſti Wirumaal Lokkaſoo külas püſiſiſt talupoja Jüri Mutſeldti pihta, ſel ajal kui ta läbi metſa koju poole tuli. Haawlid haawaſiwad lastawat kergeſte rinnuſt. Laſkja on teada; arwatakſe, et laſkmine kättemakſmiſe põhjal ſündinud on.

x. **Hobune lubjaahjus ära põlenud.** Meile teatatakſe järgmiſeſt koledaſt juhtumiſeſt: 13. aug. kukkus Narwa maanteel üks tööhobune kõige wankriga Marqaardi lubjaahju, nõnda et waene loom elawalt tules ära põles. Õnnetus tuli ſelleläbi, et ahju awauſel mingit kaitſet ees ei ole. Kuid ka nimetatud kole õnnetus ei ole aſjale paranduſt toonud. Ahjule ei ole weelgi mingit kaitſet ette tehtud. Ega ometi nii kaua oodata ei taheta, kui weel uus ſarnane õnnetus juhtub.

Meile kirjutatakſe:

rg. **Kuuſalust. Kiiu mõiſa uued tööliſed — leedulaſed — ei taha paika pidada.** Käesolewa aasta kewadel toodi K. mõiſa Wilna kub. 2 perekonda leedulaſi moonameeſteks. Palgatingimiſed olid nendele paremad tehtud kui eeſtlastel ja töö oli ühteſugune, kuna nendele lubati ka pühaſid tööpäewadel pidada. Nüüd, kekk wiljakorjamiſe ajal, ütleſid leedulaſed üles ja tahtſiwad kodumaale reiſida. Selles nägi mõiſaomanik eneſele mitmeſuguſt kahju ja püüdis äraminejaid takiſtada. Ennem kollitati moonamehi alati leedulastega, lubati neid tellida, kui eeſtlaſed ei tahtwat tööd teha. Nüüd läks ſee kollitamine luhta ja praeguſel ajal pole ka uuſi tööliſt aſemele ſaada. Kui leedulaſed mõiſa kontoriſt tahtſid palka ja paſſiſid kätte ſaada, noomiti nad tubliſte läbi ja käſti tööle halata. Leedulaſed pööraſiwad Kiiu kordniku poole palwega, et ſee katſuks mõiſahärra peale mõjuda. Mitmeſuguſte ſeletuſte järele läks ſiis wiimaks leedulastel korda palka ja paſſiſid kätte ſaada ja nad pöörasid jälle kodumaale tagaſi.

— **Uute kartulite Soomewitmiſega** on ſiin juba alguſt tehtud. Makſetakſe 225 kop. tünderiſt. On juba kolme laewa igaüheſſe wähe lastitud.

J. H. **Elwaſt. Suwitajad hakkawad juba linna walguma ning warſti aſub Elwa tühjus ja õudſus. Suwel oli ſiin elu ja liikumiſt, iſeäranis pühapäewadel. Suwitajad, keda ſiin arwu järele umbes 2000 ümber oli, on ſuuremalt jaolt Tartu ſõitnud, ſeſt et ilmad järjeſte külmemaks muutuwad ja ööd pimedamaks lähewad, ſellega ühes ka wargapoiſid oma tegewuſt algawad. Ka ſuwel tuli ſiin warguſt ette, kuid nüüd muutub ſee ſagedamaks. Nähtawaſte on Elwa mõni ſalkond wargaid aſunud. Mis muidu Elwa eluſſe puutub, ſiis peab ütlema, et ta** ga aasta juureneb. Ka tänawu ſai Elwa mitu uut ehituſt juurde. Elwa kaswamiſe peale mõjub iſeäranis ſee, et parun Ungern-Sternberg oma päralt olewat männikut ſooſtajatele müüma hakkas ja ſelle tagajärjel ulatab uute ehituſte piir kaugele.

Telegrammid.

(Pet. tel. ag.)

Riigiwolikogu walimiſed.

Peterburiſt 24. aug. Siſemiſte aſjade miniſter kinnitas juhatuskirja riigiwolikogu walimiſte korra kohta Peterburi, Moſkwa, Kiiewi, Odeſſa ja Riia linnawalijate kuuriates ning nendes oſakondades, kus nimekirjade järele üle 500 walija on, ning Warſſawi ja Lodſi oſakondades.

Tokioſt 24. aug. Politikaliſed ringkonnad on ärewuſes, ſeſt et Lõuna-Hiinamaal uueſte korratuſed on alganud.

— Mikado matuſte puhuks tulewad Tokio reidile Inglismaa, Saksamaa, Ühendatud riikide, Prantſusmaa ja Hollandi ſõjalaewad.

Shandarmiohwitſeri elu kallale kiputud.

Pjatigorskiſt 22. aug. Tundmata iſiku poolt lastud kuul haawas ſhandarmite alampolkownikut Lupakowi. Laſkja põgenes ära.

Plahwatus kaewanduſes.

Wetuniſt 22. aug. Kiaranſi ſöekaewanduſtes oli gaaſiplahwatus. 75 tööliſeſt, kes kaewanduſes oliwad, ſaiwad 23 raskeid põletishaawu, kolm ſuriwad ära, kümme peaſeſiwad wigaſtamata. Arwatakſe, et **37 kaewanduſeſſe jäänud tööliſt hukka on ſaanud.** Paks ſuits takiſtab peaſtetööd.

Kaks ſurmaotſuſt.

Troitskiſt 23. aug. Rööw-kallaletungimiſe päraſt Semioſernõi wetſawahi peale mõiſtis ſõjakohus endiſe kooliõpetaja Apanaſſenko ja tema abiliſe Boriſſenko ſurma. Kaks aſjaoſaliſt mõiſteti määramata ajaks ſunnitööle, kaks wangi. Kuus kaebealuſt tunniſtati ſüütaks.

Salapolitſeinik kohtu all.

Kiiewiſt 23. aug. Kubermangu-walitſuſe käſul anti ſalapolitſei-agent Smolowik kohtu kätte. Teda ſüüdiſtakſe wõltſimiſes, mis Juſhtſhinski tapmiſeaſjaga ühenduſes ſeiſab.

Plahwatus kaewanduſes.

Bethuneiſt 23. aug. Plahwatuſe puhul ſaiwad kaewanduſes üleüldſe 60 inimeſt hukka, nende hulgas ka üks peaſteſalga liige. Kaewandus on 1000 meetri ſügawuſelt läbi otſitud, aga kuſagil ei leidud inimeſi. Peaſtetööd jäeti ſeiſma. Sügawuſes oli mitme uue plahwatuſe müra kuulda.

Genuaſt 23. aug. Uulitſa-raudtee wagunis ſattuſiwad kolm ſõitjat konduktoriga ſõiduhinna päraſt ſõnawahetuſeſſe. Waidlemiſe ajal tapeti konduktor ära. Kurjategijate ja politſei wahel algas tagaajamiſel tuleandmine, kus juures üks kurjategija ſurma ſai. Tagaaetawad ſurmaſiwad kaks politſeinikku, haawaſiwad kaht politſeinikku ja kolme maawahti kaks ärapõgenenud kurjategijat wõeti kinni. Rahwahulk tahtis nende üle omakohut mõiſta.

Uulitſa-raudtee ſtreik.

Harkowiſt 23. aug. Majanduslistel põhjuſtel hakkaſiwad linna uulitſa-raudtee konduktorid ja wagunijuhid ſtreikima. Liikumine uulitſa-raudteedel ſeiſab.

17 tööliſt ära põlenud.

Peterburiſt 23. aug. öõſel läks Klotſhki küla lähedal wäljal heinaküün põlema. Tulekahju ajal põleſiwad 17 tööliſt ära, kes küünis öömajal oliwad.

Streik löppenud.

Koſtromaſt 23. aug. Kolmes wabrikus löppes 11.000 tööliſe majanduslinе ſtreik, mis wiis nädalat kestis. Tööliſte nõudmiſi ei täidetud.

Lennuwõiſtluſed Peterburis.

Peterburiſt 23. aug. Teiſel wõiſtluſepäewal lendas korpuſe aerodromil Fokker. Lendur tõuſis 8. minuti jooksul 500 meetri kõrguſele. Abramowitſh tõuſis ühes kaasreiſijaga, würſtinna Schahowskajaga, õhku. Steglau lendas puuſt aeroplaniga 15 meetri kõrguſele ja laſtis kruwi rikkiminemu tagajärjel alla. Wõiſtluſekomiſjon keelas Steglaule lenduri-elſami tegemiſeni wõiſtluſeſt oſawõtmiſe ära.

Lennuteel Pariiſiſt Berlini.

Bonniſt 23. Aſtlei teatas, et ta Berlini poole edaſi ei ſõida ja Pariiſi tagaſi läheb.

Walimiste eel.

Meie ei hakka ſiin neid õige keerulist, ühtlaſt aga ka mõistetawaid põhjuſt ſelgitama, miks eelolewate riigiwolikogu walimiste wastu nii ükskõikne ollakſe. Tõeaſjalt tuleb aga tunnistada, et õige laialt loidunud olek ja poliitikaſt eemalehoidmine maad on wõtnud. Mitte ainult harilikud kodanikud, waid ka wäga mitmed wiimaſe ajajärgu tegelaſed, kelle ſelgroog mitte küllalt tugew ei ole. on ränga ülesande, kauakestwa wõitluſe ja walimiste kalistuste ees lohmetuks jäänud.

Kui ſeltskond loid ja lohmetu on, ſiiski ei puudu temas huwi walimiste wastu. Et riigi keha mitte lõpulikult nõrgaks ei jääks, waid et temas elujoon tiiremalt tuksama hakkaks, on tarwis kõik abinõud tarwituſele wõtta, et walimiste wastu tegelikult oleks huwi awaldatud, ſeda enam, et tegelikult ka palju praegu ei nõuta... walimiſepaika ilmuda (kord wiie aasta ſees!) ja oma heal ära anda.

Et walimiste wastu huwi on, ſelgub ſelleſt, et praegu harilikuks kõneaineks ſee on, misſugune küll neljanda kutſe riigiwolikogu peaks ſaama, kas kaldub ta oma eelkäijaſt paremale wõi pahemale poole. Niiſuguste küſimuste arutamiſe ja waidlustega lõpebki õige ſagedaste praeguſe aja „kodanikkude" oſawõtmine walimiste eeltöödeſt. Kui aga temalt küſida, kas ta walijate nimekirja üles on wõetud, kas ta kõik nõuetawad wormiküljed on täitnud, kas ta walimistele tahab minna, ſiis on wastus õige ſegane, julguſeta ja ſagedaste eitaw.

On näha, et walimisteſt ainult kõneldakſe. Niiſuguſed targutajad lepiwad ſellega, kui riigis kõik ſündmuſte käik oma pead laſtakſe minna, ja ehk küll walitſuſt ja ſelle lähedal ſeiswaid erakondaſid arwustatakſe, ei taheta mitte ſammugi ſelleks astuda, et oma õiguſt täita, nimelt iſe walimistele minna ja oma tuttawaid oſawõtmiſele õhutada.

On ſiis niiſuguſe „kodaniku" arwustamiſel wähegi tähtſuſt ja mõju? See ei olegi mingiſugune arwustus, waid ahjutagune iriſemine, mis üheſuguſe heameelega põrutawaid päewauudiſid ja riigiwolikogu mürategijate „wägitegusid" edaſi kannab. Kas on neil, kes iſe wiie aasta jooksul kordagi ei ole oma kodanliſt kohuſt täitnud, põrmugi kõlbliſt õiguſt riigiwolinikkude tegewuſt karedalt arwustada, kuna praegustel oludel riigiwolikogus rahwa õiguste eeſt wõitlemine ränk kohus on.

Kas wõiwad niiſuguſed eemalſeiswad arwustajad ka walitſuſe peale igas aſjas ſüüd weeretada? Seda õiguſt neil ei ole, ſeſt riigikorra wildakuſe juures on neil rohkem ſüüdi kui walitſuſel. Kogu ilmas ei leidu walitſuſt, kes ſuudaks kauemat aega awalikule arwamiſele wastu ſeista, kui ſee arwamine kindla kuju on omandanud, nagu ſeda kindlad walimiſotſuſed oleks. Olgu walimiste ſeaduslikud piirid misſuguſed tahes, ikkagi ſuudaks awalik arwamine ennaſt küllalt aruſaadawalt tunda anda. Lõpuks jääb ikkagi ſee tõde maksma, et igal rahwal niiſugune walitſus on, mis tema wääriluſe kohane.

Wäga mitmed wabandawad oma loidu oſawõtmiſt ja laiskuſt ſellega, et walimisteſt oſawõtmiſel ometigi ſoowitawaid tagajärgeſid ei oleks, et praegustel oludel waewalt midagi muuta wõiks ja kõik need kannatuſed ja ohwrid, mis rahwaſt nii ohtralt üle käinud, ometigi nii wähe uuenduſi on toonud, et ſel iſegi eitawad järelduſed on olnud, ſeſt et [illegible] wäga mitmeti palju rohkem wabaduſi [illegible] dataſſe ja ametnikkude omawoli all kannatatakſe kui Wene konstitutſioni eel.

Kuigi ſee nii on, kas wõiks aga ſiiski tõendada, et ſelle lühikeſe aja jooksul wähe wõi koguni midagi ei ole kätte wõidetud? Praegune aeg ei ole muidugi mitte ilutſemiſeks kohane, kuid ometigi ei jää ka nüüd enam ſee warju, kui kaugeleulatawad tagajärjed tegewuſt awaldanud awalikul arwamiſel ja nõnda nimetatud wabaduſeliikumiſel on olnud. Wene riigikorras ei ole piiramata iſewalitſuſe alus ainult kõigutatud, waid piiramata walitſuſt ei olegi enam.

Need walitſuſe wõimude omawoli awalduſed, mille peale eelpool juba tähendatud, ei ole mitte piiramata iſewalitſuſe awalduſed, waid nad on Wenemaal nii ſügawale juurdunud politſei diktaturi tagajärjed, niiſuguſed politſei wõimuawalduſed wõiwad aga ka igaſuguſe teiſe riigikorra juures pinda leida. Päratu kahjule, iſegi riigi langemiſele wõib ſee põhjuſeks olla, kui ebaloomulik riigikord kaua kestab, iſegi alaliſe iſeloomu omandab, kui kodanikud, niiſuguſe riigikorra all alati kannatades, ſiiski nii loiud ja nõrga ſelgrooga on, et ennem niiſuguſe riigikorraga lepiwad, kui ſeadusliſel teel ja oma õiguſt maksma pannes tegelikult oma ſeiſukorra parandamiſeks wälja astuwad ja õiguſele rajatud riigikorda wõidule aidata püüakſiwad.

Praeguſe ſeaduſe järel on walijate arw küll wõimalikult kitſas. Kõik, kellel walimiſeõigus weel alles jäetud, peawad walimistele ilmuma, et juba tänawu ſügiſe Wene riigi elus pööripäewaks muutuks, et õiguslíne kord ka Wenemaal wõiks wõimule peaſeda, et ka nii kaua kestnud omawoli tarwitamine kord lõpeks. See wõimuawaldus, mis walimiste näol rahwal on käſitada, kordub ainult wiie aasta järel uueste, ja häda maale, kus rahwas ſeda abinõu ei tarwita, et wähegi oma ſeiſukorda parandada.

Walimisteſt oſa wõtta, ſee on praegu iga kodaniku iſamaaline kohus. Walijate eneste käes on otſustada, misſugune meil neljanda kutſe riigiwolikogu ſaab olema. See küſimus tuleb walijatel ära otſustada, ja mitte ſõnadega, waid walimistſedelitega.

Würst P. Dolgorukow.

20. aug. 1912. a.

Wäljamaalt.

Dünamidi plahwatuſe protſeſs Amerikas.

Bostonis wõeti neil päewil üks tähtſamateſt wandeſeltſi liikmeteſt, kes plahwatuſt toime pani, wangi. Tema nimi on Wood ja elukutſe poolest on ta üks ſuuremateſt ettewõtjateſt, nimelt Amerika willakompanii preſident, rahwusliſe kaupmeeste panga direktor ja paljude wabrikute walitſuſe liige. Niiſuguſe tähtſa ärimehe wangiwõtmine ſünnitab Amerikas muidugi ſuurt ſenſatſioni. Kuritegu, milles Woodi ſüüdistatakſe, on järgmine: Minewal talwel oli Maſſatſhuſetſis Lourencis kauane ſtreik, mis ſtreikijatele ſuurt kahju ſünnitas. Streigi ajal ſündis plahwatus, milles muidugi ſtreikijaid ſüüdistati. Pika peale tuli aga uurimiſel awalikuks, et mitte ſtreikijad dünamidiplahwatuſt polnud teinud. Dünamidi oliwad ettewõtjad mureſenud ja terwe plahwatuſeplaani ſepitſenud, et tööliſi kahtlustada. Plahwatuſe aſja organiſeerijaks oli Wood. Pärast Woodi wangiwõtmiſt leiti weel mitmed teiſed ettewõtjad ja kapitalistid ſüüdlaſed olewat ning wõeti wangi. Üks nendeſt laskis eneſe maha. See protſeſs langetab ſuureste wabariiklaste ja demokratlaste kurſt, ſeſt mõlemate partede juhid on aſjaſſe ſegatud. Wõidab ſelle juures Rooſevelti partei, kelle poolt enam jagu tööliſt healetawad.

Weeuputus Inglismaal.

Seiſukord neis maakondades, kus weſt ſuurte ſadude tagajärjel wäljad, heinamaad üle ujutas ja linnades uulitſad jõgedeks muutis, ei ole weel palju paranenud. Wahel alaneb weſt, ſiis tõuſeb jälle kõrgemale. Arwatakſe, et kaua aega mööda läheb, enne kui weſt täieste kaob. Kaheſalümmend ſilda on ära uhutud, läbikäimine linnade ja külade wahel raskendatud. Kümnedituhanded on peawarjuta ja toiduſeta jäänud. Tuhanded inimeſed elawad kirikutes. Norwichis ei ole tilka weel ei walgustuſt ega joogiwett. Terwe linna elanikud on ſuurema jao oma waranduſeſt kaotanud. Walesis tungis weſt kaewandusesſe, kuſt ſöekaewajad ſuure waewaga wälja peaſeſiwad.

Tafti elu kallale kippumine.

16. augustil on Ohio riigis Kolumbuſis Ühisriikide preſidendi elu kallale kiputud. Sündmuſe kohta teatatakſe järgmiſt: Kurjategija oli ſeekord naisterahwas. Kui preſident wõeraſtemajas parajaste lifti tõſtepõranda peale astus, jooksis keegi naisterahwas ſiſſe, tungis ka lifti peale ja tõmbas noa wälja. Juuresolijad ſaiwad naisterahwa käteſt kinni haarata. Ta ſimuleerinud nõrgameeliſt ja hüüdnud: „Mina olen tema abikaaſa; laske mind tema juurde, ma tahan teada, kas ta mulle truu on ja tahan temale püha nõu anda." Läbiotſimiſel leiti naisterahwa taskuteſt weel kaks ſuurt nuga. Arstid katſuwad tema mõistuſe ſeiſukorda järele.

See ei ole eſimene kord, kus Tafti elu kallale kiputakſe. Aasta eeſt, kui ta Franziskoſt näituſe awamiſelt tagaſi ſõitis, leiti ühe ſilla alt dünamidipadrunid. Alles ſelſamal ſuwel ſaanud preſident paki, mis lõhkeolluſega täidetud olnud.

Prantſuſe koolipoiste proteſt.

Prantſuſe kinnistes õpeaſutustes on ajalehtede lugemine waljuste keelatud. Nüüd on aga nende õpeaſutuste õpilaſed järgmiſe protesti Pariiſi lehtedele ſaatnud:

„Meile räägitakſe palju Cleopatra õnnetuſt armuloost, Marokko ſündmusteſt ei teatata meile aga midagi, ehk meie neid küll ühes elame. Meie protesteerime waljuste ſelle wastu, et kaheksateistkümneaastastele noortele inimestele ära keelatakſe oma aja ſündmusteſt teateid ſaada. Kui Prantſuſe gümnaſistidelt küſitakſe, kui pikk Karl Suur oli, wõib igaüks wastata: „1,97 meetrit." Küſitakſe aga Prantſuſe protektoradiſt Marokkos, wõi Marokko lepinguſt, ſiis jääwad kõik lahtiſe ſuuga wahtima. Meie nõuame ſellepäraſt tungiwalt wõimatu ſeiſukorra parandamiſt."

Wiinaboikoti tagajärjed Sakſamaal.

1909. aastal kuulutaſiwad Sakſa ſotſialdemokradid wiinaboikoti wälja. Nüüd tunnistaſiwad iſegi Sakſamaa kodanliſed ajalehed, et ſelle boikoti tagajärjed, ükskõik misſuguſteſt põhjusmõteteſt wäljaminnes boikotti algati, wäga rõõmustawad on ja ainult ſoowida jääb, et boikott edaſi kestaks.

Wiimaſel kaheksal aastal enne boikoti wäljakuulutamiſt tarwitas iga ſakslane aastas keskmiſelt 4½ liitrit puhaſt alkoholi ehk 18 liitrit põletatud wiina ära. 1910. ja 1911. a., kui boikott wälja oli kuulutatud, tuli iga elaniku peale keskmiſelt 2,8 liitrit puhaſt alkoholi ehk 9 liitrit põletatud wiina. Kui kõike häda ja wiletſuſt meelde tuletada, mis alkoholi tarwitamine eneſega kaaſa toob, iſeäranis rahwa waeſemates kihtides, ſiis on alkoholi tarwitamiſe wähenemine iſegi wäheſel mõedul wäga rõõmustaw nähtus. Kardetakſe aga, et boikott pikkamiſi nagu ära uuneb, ſeſt wiimaſel ajal olla alkoholi tarwitamiſe tõuſu märgata.

Kallis aeg Sakſamaal.

Mõne päewa eeſt kirjutaſime lihanäljaſt Sakſamaal. Aga mitte üksi liha ei ole ſeal kallis, waid ka teiste toidunainete hind tõuſeb nõnda kiireste, et waeſem rahwas ſellepäraſt otſe hirmu tunneb. Ka loomatoit on kallis. Rahwas hakkab kalli aja päraſt kõwemine healt tõſtma. Nagu telegraf teatab, on Berlinis 21. augustil ſotſialistide eeſtwõttel 70 koosolekut toime pandud ja neil wilja ja loomatoidu tollimakſu ärakaotamiſt ja lihaloomade ſiſſeweo kergendamiſt nõutud. Peale ſelle on riigipäewa ajawiitmata kokkukutſumine tarwiliſeks tunnistatud.

„Mässuõigus" Inglismaal.

Inglismaal arutatakſe praegu meetingitel ja ajakirjanduſes tõſiſelt küſimuſt, kas kodanikul on mässuõigus wõi ei ole. Ingliſe kodanikud küll ſeda õiguſt praegu ei ihalda, neile ei ole ſeda tarwis, aga küſimus puutub üht Iirimaa prowintſi, nimelt Ulsteri. Ingliſe unionistid tõendawad, et Ulsteri protestantlastel õigus on walitſuſe wastu astuda, kui ſee Inglismaal homerule'i ſiſſe tahab ſeadida. Kui aga rahulik wõitlus tagajärgeſid ei anna, ſiis wõiwad ulsterlaſed Inglismaa wastu mässu tõsta. Nii oleks ulsterlastel „mässuõigus". On ſee õigus ulsterlastel, ſiis peab ſee ka teistel Britannia riigi alamatel olema. Kui ſee õigus olemas oleks, ſiis tarwitakſiwad ſeda ſtreikijate tööliste juhid wõi India rewolutſionärid warſti oma eesmärkide kätteſaamiſeks.

Õiguſe poolest ei ſalga inglaſed, et neil mässuõigus on, aga nad arwawad, et ſeda ainult järgmistel kordadel wõib tarwitada: 1) kui kodanikkude ſüdametunnistuſe wabaduſt wõi nende õiguſi ära tahetakſe wõtta; 2) kui ſeda õiguſe ärawõtmiſt ainult füüſikaliſe jõu abil ära wõib hoida ja 3) kui jõu tarwitamine mitte ſuuremat kahju ei ſünnita kui ſee, mida ära tahetakſe hoida.

Ulsteris ei ole aga praegu midagi ſelleſarnaſt. Sellepäraſt ei ole Ulsterielanikkudel ka „mässuõiguſt".

Unionistid näekſiwad heameelega, et Ulsteri protestandid wabameelſe walitſuſe wastu mässu tõſtakſiwad, ſiis jääks waheſt kuningas homerule-ſeaduſe kinnitamata.

Soomemaalt.

Kirikuwande alla panemine.

Teriſõe Wene kiriku ſeina peale on järgmiſe ſiſuga kuulutus üles löödud:

Soome peapiiskopi õnnistuſel antakſe teada: Seda tähele pannes, et Teriſõel Moskwa kubermanguſt olew Joosep Maiurow ja tema naine Eudokia kangekaelſelt oma otſuſe juurde jääda õigeuſuſt, ainukeſeſt tõeliſeſt kristlikuſt uſuſt taganeda ja lahkuſuliste, Luteruſe uſku, minna. Sellepäraſt pannakſe nemad hoiatuſeks teistele kirikuwande alla (Gal. 1, 8—9), ſelle meelewalla järele, mis meie Iſſand Jeeſus Kristus oma pühadele apostlitele ja nende ſeaduslikudele järeltulijatele ja piiskopidele on andnud. („Mis teie maa peal ſeote, peab ka taewas ſeotud olema," Matt. 18, 18; 16, 19; Joh. 20, 23 ja „kui ta koguduſt ei kuule, ſiis pidage teda paganaks ja tölneriks." Matt. 18,17) Ülemal nimetatud iſikud heidetakſe ka oſaſaamiſeſt meie Iſſanda Jeeſuſe Kristuſega ja igaweſeſt õnduſeſt ſeni ajaks wälja, kuni nad täielikult meelt on parandanud ja jälle õigesſe uſku tagaſi tulewad. Aamen.

Kiriku praost Peeter Pataſhew.

„Nowaja Wremja" toob ſelle wandekuulutuſe ſiſu ära ja mõistab ſarnaſt wande alla panemiſt ägedalt hukka. Sedaſama teeb ka „St. Petersburger Zeit." Nad mõlemad jõuawad otſuſele, et iſegi wande alla panemine põhjendamata on, ſeſt Maiurowid läkſiwad üheſt uſust teiſe, pealegi niiſuguſesſe uſku üle, kes ka Kristuſt tunnistab. „Now. Wrem." teab ka ſeda teatada, et Peterburis kõrgemas kirikuringkondades ſarnaſe teo wastu paha meelt tuntakſe.

Weider kuulutus.

Wene leht „Finljandskaja Gaſeta" on eneſele ülesandeks teinud kõik niiſuguſed juhtumiſed ja ſündmuſed üles otſida, mis ſoomlaſi tooreks, harimatuks ja läbi ja läbi hukkaläinud inimestena kujutakſiwad. Nüüd on ta ühe ajalehe kuulutuſe üles leidnud, mis oma ſiſu poolest tõeste weider on. Kuulutuſe ſiſu on järgmine: „Minu mees (mehe nimi) tulgu minu juurde tagaſi ehk ſaatku minule niiſugune lahutuſekiri, et tema kohta minu kõrwal wabaks wõib pidada ja ma weel enne omale uue mehe wõin wõtta, kui ſügiſe kätte jõuab ja minu ſuwiſed austajad ſiit ära ſõidawad." (Kansan Tahto" nr 210—1909. a. Oulu linnas). Selleſt kuulutuſeſt on aga weel weidram „Finl. Gaſeta," kes ſelle kuulutuſe järele ka kohe kõiki Soome wabamõtlejaid naisterahwaid karwapealt ſamaſuguſteks tembeldab.

Kaugemalt riigist.

Wangidega ümberkäimine.

1910. aasta jaanuarikuul hakkaſiwad kõwad jutud liikuma, nagu oleks Baku tſentralwangimaja alaliſeks wangidepiinamiſe kohaks muutunud. Wangidepeksmine ſündiwat peaasjalikult wangikoja ülewaataja abiliſe Birjukowi eeſtwõttel. Nende kuulujuttude põhjal pandi ametlik rewideerimine toime, mille tagajärjed warſti ſilmaga näha ja käega katſuda oliwad: kaks wangimaja ülewaataja abiliſt, Birjukow ja Bogdanow, ning kaks wangimaja walitſejat, Petruſchow ja Koblow, oliwad ſunnitud kohtusſe ſüüpingile ilmuma. Tumedaid wangikoja ſündmuſi kujutab ſüüdistuſeakt kaunis ſelgeste.

1910. aasta jaanuarikuul pandi wangid Pleſchkow, Derewjankin, Toropatſh, Afanaſjew, Wolkow ja Suleiman Muhtar-Oglõi pimedaſſe kongi kinni. Selle juures jagaſiwad Birjukow, Bogdanow, Petruſchkow ja Koblow wangidele heldel käel hoopa. Järgmiſel päewal ilmuſiwad Birjukow, Koblow ja Petruſchkow kõrwalolewaſſe kongi ja hakkaſiwad ſeal wangiſid Gontſharowi, Koſſatſhi ja Saraſchwillit peksma. Wiimaſt pekſeti nõnda, et ta warſti mõistuſe kaotas ja teda wangidekongiſt wälja haigemajaſſe pidi wiidama. Siis läkſiwad kõik ülemalnimetatud iſikud ſinna kongi, kus Pleſchkow ja tema ſeltſimehed kinni istuſiwad ja hakkaſiwad neid ilma mingi põhjuſeta ruſikatega ja mõekadega peksma. Pleſchkow kukkus weriſelt põrandale ja langes minestuſesſe. Tema ſaadeti haigemajaſſe, kuhu ta kolmeks nädalaks põdema jäi.

Eſiotſa ei julgenud wangid aſjalugu ülemuſele kaebama minna, kuid andſiwad wiimaks ometi prokurörile ſündmuſe üle teada.

Aſjale anti õige ſeaduslik käik, ja warſti leidis wangide kaebtus eneſele mitme tunnistaja ütluſe ja tohtrite arwamiſe najal täielikku kinnituſt.

Kohtu ees tunnistaſiwad wangid Toropatſh ja Saraſchwilli, [illegible] neid ükskord kongi pandud, kus ſuitſukorſten ſees oli. Suits lagunenud aga mööda kongi laiali ja teinud nende ſilmad kibedaks. Wiimaks hakanud nad läkatama ja kartnud, et nad ſuitſuga täidetud kongis ära wõiwad lämbuda. Nende kiſa ja appihüüete peale ei olla mitte keegi wastanud. Siis hakanud nemad ukſe pihta põrutama, et ülemuſe tähelepanemiſt kudagi oma peale tõmmata. Ülemus tulnud küll kohale, kuid hakanud ſelle aſemel, et wangiſid teiſe paremaſſe kongi wiia, neid armetult mõekadega peksma.

Wangikoja-ülema abiline Birjukow ütles kohtu ees eneſe kaitſeks, et wangikojas ilma wangide peksmiſeta („безъ мордобитія") kudagi läbi ajada ei wõiwat. Tema arwates peab wangikoda alati ſõna tõſiſes mõttes „wangikojaks" jääma ja ſee, kes igaſuguste abinõudega wangide peale mõjuda ei katſu, ei täida oma peale pandud kohuſi õieti.

Birjukowi ſuureks imestuſeks ei olnud kohus tema ſeletustega kohustetäitmiſe aſjus põhjusmõttelikult ſugugi nõus ja mõistis tema 3 kuuks wangi. Petruſchkow, Bogdanow ja Koblow peaſiwad paljalt kolmenädaliſe wangistuſega.

Wangiwõtmine Sewastopolis.

Sewastopoli ſõjakohtu uurija kohustetäitja kapten Schubin wõeti wangi. Enne ſeda oli tema korteris põhjalik läbiotſimine.

Läbiotſimine Geografiaſeltſi muſeumis.

Kaitſeſjaoskonna ettekirjutuſel pandi Irkutski Keiſerliku Geografiaſeltſi muſeumis põhjalik läbiotſimine toime.

Röövimine.

Nende päewade ſees riiſuti Tſhita linna ligidal teel Radeſhdinski kullakaewanduſe juhataja Roſenfarb paljaks. R. kandis peale hulga ſularaha ka 3½ naela kulda kaaſas. Kõik wõeti ära.

Kaebtus Leena ühiſuſe peale.

Kõik Olekma piirkonna kullakauplejad on otſustanud Leena ühiſuſe peale kaubanduſeministri ja ſenator Manuhini ees kaebtuſt tõsta. Leena ühiſus nõudwat eneſele koosolekute ja kongresſide peal rohkem heali kui teistel ſarnastel ettewõtetel on.

Stolõpini tapmiſeaſja uurimine.

Kiiewi linna teatris käies waatas ſenator Schulgin hoolega tooli järele, mille peal Stolõpin istus. Ta uuris teatri plaani, käis puhwetit waatamas ja mõõtis kauguſt keeltooli juureſt ſelle kohani, kus Stolõpin ſeiſis. 20. aug. algas ſenator Schulgin tunnistajate ülekuulamiſt. Tunnistajate hulgas on ka paljud ſõjakohtu liikmeid, kes Bogrowi peale kohut mõistſiwad.

Kudas wangidega ümber käiakſe.

Orenburi ringkonnakohtus oli hiljuti wäga iſeloomulik aſi harutamiſel. Politſeiurjadnik Manuilow oli wangi Andrjuſtſhenkot Aleksandrowkaſt Orenburi wangimajaſſe wiimas. Tee peal tuli neile keegi Andrjuſtſhenko tuttaw wastu, kelle käeſt wiimane natuke raha laenuks palus. See andis Andrjuſtſhenkole 3 rubla raha ja arbuſi. Orenburiſſe jõudes wõttis Manuilow wangilt raha ja arbuſi ära. Ta jõi raha maha ja ſõi arbuſi wangi ſilma all ära. Kohus mõistis Manuilowi 4 kuuks wangi.

Kiiewi parempoolſete proteſt.

Kiiewiſt kirjutatakſe, et ſealſete parempoolſete organiſatſioonid otſuſeks teinud uute määruste wastu, milles ajakirjanduſele ära keelatakſe ſõjawäe aſjadeſt ſõnumid tuua, ägedat protesti awaldaa.b

Riigiwolikogu walimiſed.

Keda meie rahwale Põhja-Liiwimaal neljandaſſe riigiwolikoguſſe ſaatmiſeks ſoowitada, ſelle ülitähtſa küſimuſe arutamiſeks peeti neil päewil kolme eſimeſe riigiwolikogu walijatmeeste ja ajalehtede aſemikkude koosolek Tartus ära. Kuna Aug. Hanko kandidatur Tartumaal tſenſuſe poolest ehk kahtlane oleks ja ka teadmata on, kas tema iſe ennaſt walida laſeks, arwati Tartumaalt weel ühte teiſt küſebat kandidati tagawaraks waldadewalimistel läbi wiia. Selleks on kaks meeſt kaalu peal, kelle awaldamiſega aga nõnda kauaks ootama pidi, kuni tarwiliſed ſelgituſetööd ära tehtud ſaawad. Nüüd aga leiame teiſipäewaſeſt „Postimeheſt", et tema eſiteks ſelle kinniſeks tunnistatud koosoleku uſalduſt kurjaste tarwitanud on, ja teiſeks, et tema aſjalugu koguni weel lauſa ſihilikult moonutab!

Et tõde wõidule wiia, ſeletab „Meie Kastaſada" aſjalugu järgmiſelt: „Koosolek jät [illegible] küſimuſe, kas Aug. Hanko tſenſuſe [illegible] tunnistamiſe järele Dr. J. Raamoti [illegible] ehk Nikolai Maimi kandidaturi üles ſeadida, nõnda kauaks lahtiſeks, kuni tarwiline ſelgus nõutatakſe, ja alles ſiis wõetakſe uueste healetamiſe alla, kumb nendeſt kaheſt ſoowitawamaks tunnistatakſe. Lõpulik ülesſeadmine jääb aga kuni uute walijameeste ärawalimisteni, kes ſiis ka kandidadi ülesſeadmiſeſt oſa wõtma kutſutakſe.

Nõnda on ſiis „Postimehe" ſeletus Nikolai Maimi aſjus enneaegne ja ühes Dr. Raamoti ſurnukswaikimine ſihilik aſjaloo moonutamine. Mis otſtarbeks — ſelle jätame lugejate eneste järeldada."

Kolm parunit. Moskwa kubermang oli kolmanda kutſe riigiwolikogus kolme paruni poolt eſitatud. Need oliwad parun Tieſenhauſen, Krüdener ja Tſherkaſſow. Kõik need kolm parunit tahta nüüd jälle, nagu „Russk. Sl." jutustab, ka neljanda kutſe riigiwolikoguſſe minna.

Nende kolme paruni kohta toob „Russk. Sl." kena ülewaate, milleſt järgmiſt üles wõtame: Parun Tſherkaſſow wahetas eſiotſa rahwaaſemiku kutſe aktſiiſiametniku ameti wastu ära (Parun Tſherkaſſow tuli Liiwimaale aktſiiſiwalitſuſe kontrolöriks). Aga ega ſee tähtis ole. Kui ta uueste wolikoguſſe walitakſe, ſiis läheb ta ka ſinna. Ei walita, jääb Liiwimaale aktſiiſiametnikuks edaſi. Parun Tſherkaſſow teenis kolmanda kutſe wolikogus walitſuſt „ustawalt ja õiglaſelt". Walitſuſe ettewõtted leidſiwad temas alati tuliſt kaitſjat. Nime järele oli ta küll oktobriſt, aga ta oleks wäga hästi wõinud ka kõige parempoolſemate hulgas istuda, Puriſchkewitſhi ja Markow II kõrwal. Tſherkaſſow oli iga[illegible] eduliste algatuste wastu. Kohaliku k[illegible] muutmiſe eelplaani arutamiſe puhul tu[illegible] awalikuks, et ta palju paremal pool ſeiſab kui kohtuministerium. Riigiwolikogu kõnetoolilt awaldas Tſherkaſſow iſe, et ta „juutide õgija" on ja ta kõned Juudi küſimuſe kohta jätſiwad oma kuulmata roppuſe-otſekoheſuſe poolt Puriſchkewitſhi omad kaugele eneſte warju.

Ka riiginõukogu ſeiſis parun Tſherkaſſowiſt kaugel pahemal pool. Ta kangeks külgeks oliwad ta iſeäraliſed pikad kõned, mida ta põhjuſega ja põhjuſeta pidas. Mitte ainult ta wastaſed, waid ka ſõbrad ei ſuutnud mitte ühtegi ta kõnet lõpuni kuulata, ja kui Tſherkaſſowi kuju kõnetoolile ilmus, ſiis pageneſiwad ſaadikud ſaaliſt wälja.

Teine Moskwa parun on Tieſenhauſen ja ſee ſai wiſt kõige kuulſamaks kolmanda kutſe wolikogu liikmete hulgaſt. Parun Tieſenhauſen oli töölistekomiſjoni eſimees, aga ſelle juures oli ta igaſuguſe ſotſial-ſeaduſeandluſe wastand ja tööliste kinnitamiſe wastand eraldi. Tööliste kinnitamine rikub tööliste hingeelu ära, ütles parun. Et tööliste hingeelu rikumiſe eeſt hoida, püüdis parun Tieſenhauſen kõigeſt wäeſt tööliste kinnitamiſe eelplaani ettewõtjate kinnitamiſeks tööliste wastu ümber muuta ja ega ſee tema ſüü ei olnud, kui ſee tal täitſa korda ei läinud. Aga rohkem armetud kaſude eſitajat ei wõi ettewõtjatele ka mõteldagi, kui parun Tieſenhauſen ſeda oli. Ta lõpmata ſegaſed kõned tööliste küſimuſe üle ei ſuutnud mitte midagi ſelgitada, ſeſt ei nendeſt keegi mingit mõtet ei ſuutnud leida. Tuli ette, et need ka tema wastu healetaſiwad, kes igatahes tema poolt oleſiwad olnud, kui nad paruni kõneſt oleſiwad aru ſaanud. Parun Tieſenhauſen tegi ſelleks palju, et tööliste kinnitamiſe ſeaduſe eelnõu nurja ajada ja ſelle juures kaitſes ta ettewõtjate kaſuſid nii, et talle ſelle eeſt tööliste kaſude kõige ſuuremad wastaſed ammugi ei lähe aitäh ütleme.

Kolmanda Moskwa paruni, A. Krüdeneri kohta ei ole midagi ütelda. Wolikogu kõnetoolile käis ta harwa, ta kõned ei tunnistanud ei teadmiſi, ei annet — ainuke headus ta juures oli ſee, et nad Tieſenhauſeni omadeſt palju lühemad oliwad. Niiſuguſid inimeſi nagu parun Krüdener on, walitakſe ſiis, kui kedagi teiſt walida ei ole ja kui inimeste aſemele tulewad ilma karwa ja wärwita kujud walida.

Ja nüüd tahetakſe need mehed uueste jälle wolikoguſſe wiia.

Riigiwolikogu walimiſed.

Põhja-Liiwimaa kandidatide kohta kirjutab Postimees oma korda järgmiſt:

„Nagu juba teatatud, jõudis walijameestekogu ühes ajakirjanduſe aſemikkudega arwamiſele, et Liiwimaa talurahwa-eſitaja kandidadiks eſiotſa mitte ühtki meeſt kindlaste ära ei tähendataks, waid eſialgſelt mitu meeſt üles ſeataks, kelle hulgaſt riigiwoliniku-kandidat alles päraſtpoole lõpulikult ära määratakſe.

Selle tagajärjel on nüüd walijameeste-kogu koosolekul eſiotſa Wiljandimaalt Wiljandi Eesti Põllumeesteſeltſi eſimees A. Loorits ja Tartumaalt õiguſeteadlane A. Hanko, wõi aga tema walimiſe-õiguſe kaotuſe puhul cand. jur. N. Maim nendeks meesteks arwatud, kelle hulgaſt meie Liiwimaa talurahwa-eſitaja kandidat ſeniste ja uute walijameeste ühiſel koosolekul tuleks walida.

Peale nende wõib koosoleku otſuſt mööda weel üks mees küſimiſe alla tulla, kui tema kohta edaspidiſel healetamiſel ſellekohane otſus tehtakſe."

* **200 ſurnud walijat.** Nowotſherkaskis on walijate nimekirja 200 inimeſe nimed üles wõetud, kes juba 25 aasta eeſt on ära ſurnud. Peale ſelle on weel 900 parempoolſe ja mustajaliſe nimed ſeaduſewastaſel teel nimekirja aſendatud.

Tööliste elu.

Tartu kingſepatöölised olewat üle linna, kokku 20 töökojas, töökojaomanikkudele kirjalikult nõudmiſed ära andnud. Nagu „Postimees" teatab, nõudwat tööliſed peale palgakõrgenduſe weel palgaraamatu ſunduslikku pidamiſt, ja et iga töökoja ſeina peal trükitud tööhindade tarif ſeiſaks, milleſt peremees wähem maksta ei tohi. Wiimaſeks wastuſeandmiſe tähtajaks on 27. aug. määratud. Kui ſelle aja ſees wastuſt ei anta ehk nõudmiſed tagaſi lükatakſe, otſustab ametiühiſus, kas ſtreiki alata wõi mitte.

Meie teades ei wõi ametiühiſus ſtreigi-aſjas otſustajaks olla. Arwatawaste on „Postimehe" ſõnumeſaatja ſelles eſinud.

Tööliste ametiühiſuſte ja Karskuſe Sõbra ühine kõnetoimekond otſustas Tartus ſeptembrikuu eſimestel päewadel kõnede toimepanemiſega alguſt teha. Küſimiſe- ja kostmiſeõhtute arwu otſustati wähendada ja neid ſiſuliſelt rohkem korraldada kui läinud poolaastal, nimelt ühel õhtul kirjanduslised, teiſel — majandusteaduslised küſimuſed jne. arutamiſe alla wõtta. Peale ſelle otſustati äripäewa õhtutel kawakindlalt rida kõneſid ühe ja ſelleſama aine üle ära pidada. Pühapäewal toimepandawad kõnekoosolekud kannakſiwad ſiis [illegible] juhusliſt laadi.

Lätimaalt.

Küla tahetakſe ilma lehtedeta jätta.

Ronneburi kihelkonnas on mitmed wallawalitſuſed edumeelſete lehtede tellijatele, kes lehti wallawalitſuſte kaudu ſaawad, teatanud, et edaſpidi neid lehti enam edaſi ei ſaadeta, waid lugejad peawad poſtiaſutuſtes iſe lehtede järel käima. See uus määrus on niiſama hea kui otſekohene edumeelſete lehtede lugemiſe keeld, ſeſt paljud talupojad elawad poſtiaſutuſteſt mitukümmend wersta kaugel, miſpäraſt nad lehti ſealt ära toomas ei ſaa käia.

Õpetajate wõitlus matmiſebürooga

minna Riias Läti lehtede teatel ikka ägedamaks, ſeſt bürood olla kirikutele ſuured wõiſtlejad. Nad üüriwad ſurnuwankrid, kanderaamid, linaſid jne. odawamate hindadega wälja, miſpäraſt kirikute omaſid wähem tarwitama hakatakſe ja ühes ſellega ka nende ſiſſetulekud wähenewad. Nõnda ei ole õpetaja Kleemann 9. auguſtil kedagi Freyd ſellepäraſt matta tahtnud, et ſurnukeha büroo wankriga ſurnuaiale toodud. Surnu ſeiſis kuni 18. auguſtini matmata. Wahepeal pööras büroo-omanik konſiſtoriumi poole ja nõudis aſja kohta ſeletuſt; kui ſeal waſtus wõlgu jäeti, ſiis teatas ta juhtumiſeſt telegrafi teel ſiſemiſte aſjade miniſtrile ja alles ühelſa päewa päraſt ſündis [illegible]

Kodumaalt.

J. H. Rõõſt. **Rehepekſuühiſus** on [illegible] aſutatud. Sellega ſaab meie kihelkonda 3 niiſuguſt ühiſuſt. Rehepekſumaſinaid eraiſikute poolt on ka rohkeſte töötamas. Kõige paremat äri teewad kolme wõi nelja hobuſega edaſitoimetatawad maſinad, ſeſt et neid ruttu ſaab edaſi wiia.

— **Poſtikorraldus** Luke wallas on puudulik. [illegible] kuuldub kaebuſt ajalehtede ja kirjade kadumamineku üle.

— **Põllumehe eluſt.** Rukiſaak oli [illegible], mulluſega wõrreldes, wäike. Tööwiljad, mille koriſtamine praegu käib, ei ole ka tuumakad.

* Pärnuſt. **Kroonumetſa müük** [illegible] läheſolewal aaſtal Pärnu maakonnas järgmiſteſt kohtadeſt:

1) **Wõlla metſaſt** Tori wallamajas 1.651 rbl. wäärtuſes 3. ſeptembril ja **Wõlla wallamajas** 8186 r. 80 k. wäärtuſes — 5. ſept.

2) **Kariſte metſaſt** — Kilingi wallamajas 14.729 r. wäärtuſes 6. ſept. ja **Wiljandi wallamajas** 137.635 r. 10 k. wäärtuſes 27. ſept.

3) **Oraſõe metſaſt** — Oraſõe wallamajas 45 256 r. wäärt. 10. ſept.

4) **Laiſſaare metſajaoſt.** — Laiſſaare wallamajas 26 573 r. wäärtuſes 11. ſept. ja 22.984 rubla wäärtuſes 12. ſept.

(„P. Poſt.")

* Toriſt. **Koolióƒpetaja ja ſeltskonnategelaſe lahkumine.** 13. aug. lahkus ſiit karskuſeſeltſi „Täht" eſimees, Randiwälja koolióƒpetaja M. Tuiſk, kes Nuuſtaku Eeſti progümnaſiumi koolióƒpetajaks läks. Tuiſk oli üks kõige agaramateſt karskuſeſeltſi tegelaſteſt Toris. Selle lühikeſe ajaga, kus ta ſiin koolióƒpetaja oli, on ta oma tubliduſega koolis kui ka karskuſetöös rahwa täie lugupidamiſe wõitnud.

dn **Amblaſt. Uimaſed peod.** 18 aug. pühitſes Ambla Wabatahtlik Tuletõrjujateſelts oma 31. aaſtapäewa. Pidustus jagunes kolme oſaſſe: parad, pidusöök ja õhtul näitemäng tantſuga ſeltſimaja ſaalis. Nõnda kui praeguſe aja tuletõrjujateſeltſid peaaegu igal pool, ei ſuuda ka Ambla ſelts oma aaſtapidudelt alkoholi wälja tõrjuda. Woib ſelle wasta u. juſt nagu kellegi kiuste, tahetakſe näidata, kui palju alkoholiſiſt jooki ühe pidujöögi ajal wõibakſe ära tarwitada. Tagajärjeks oli kohe ſee, et õhtul näitemängude ajal peaaegu mingiſuguſt korda ſaalis ei olnud. Wiris häbi oli näha ja waadata, kudas purjus mehed ſaalis lõlluteſid ja näitlejatele näitelawa peale waſtu rääkiſid. Iſeäranis uſinad ſelles aſjas olid mõned teiſte ſeltſide ſaadikud. Milleſt ka wailides mööda ei wõi minna, oli ſuur tolm tantſu ajal piduſaalis. Oleks küll aeg, et pidutuju ja mõnuſuſt ka ſellel wiiſil katſutaks tõſta, et ruumid korralikult ära peſtaks ja pühitaks. Waſtaſel korral wõib wäga kergeſte juhtuda, et piduſaal piimaſaaliks ſaab.

— **Õpejõudude wahetus.** Kohalikus Harjuſeltſi koolis oli tänawu kahe õpejõu wahetus. Nimelt lahkuſid ametiſt koolijuhataja hr. Ruus ja koolióp. neiu Sowa, mõlemad ſellel ſihil, et edaſi õppida. Uueks koolijuhatajaks waliti hr. Kuhlberg Jakobiſt ja kolmandaks õpejõuks neiu Breismann Tartuſt, kes ka mõlemad juba on kohale jõudnud ja oma tegewuſt koolis alganud.

Mut. **Andruſt. Kõhutõbi.** Laaſtaw haigus, kõhutõbi, mis mitmetes kodumaa linnades eneſele juba jäädawa aſupaiga on leidnud, on wiimaſel ajal järjega ka ſiia poole jõudnud ja ſiit eneſele ohwrid nõudma hakanud. Wõlla wallas on neil päewil Poomaa külas wäga paljud elanikud tähendatud haiguſeſſe haigeks jäänud. Kuigi kõhutõbi üks kohutawamateſt ja külgehakkawamateſt haiguſteſt on ja tema kõrwaldamine ka linnadeſti, kus küll arſtiabi kergeſte on kätteſaadaw, teatawaid raskuſi ſüünitab, ſiis on tema laaſtaw mõju maal, iſeäranis Wõllas, kus ebauſk ja ſoolapuhujate äri rahwa waimliſe pimeduſe mõjul nii lopſakalt õitſeb ja arſtiteaduſe waſtu umbuſklik waade walitſeb, kohutaw ſuur.

Robert Th. Hanſeni matus.

13. aug. pani R. Th. Hanſen Tallinnas diakoniſſi-haiglemajas oma ſilmad igaweſele unele kinni ja päew hiljem lendas kurb teade Iiſakus ſuuſt ſuhu: „Hanſen on ſurnud!" Kui kadunu põrm 16. aug. Iiſakuſſe jõudis, olid muuſika- ja laulukoori liikmed teda mäel ootamas ja leinamarſi helid teretaſid juba eemalt ſelle põrmu, kes peale 40 aaſta oli taktikeppi peos kandnud. Sügawa kurwaſtuſega aſetati puuſärk kabeliſſe, et teda pühapäewal 19. aug. mulda ſängitada.

Jumalateeniſtus lõppes, kuid rahwas ootas wäljas ja ſurnuaial, et näha, kudas nüüd ſeda meeſt hauda wiiakſe, kes 44 aaſta jooksul ſadade wiiſi mehi ja naiſi, õdeſid ja wendi oli hauda ſaatnud. Kõikide näol paiſtis ſügaw lein, tunniſtuſeks, et kadunud köſter ja koolióƒpetaja kõigile ühtewiſi armas oli.

Kella 2 ajal tõſteti kadunu puuſärk omaſte ja ametiwendade poolt õladele, et teda kabeliſt kirikuſſe kanda. Ilm oli ütlemata ilus; näis, nagu tahaks loodus wiimaſe päikeſepaiſtega ſeda kadunule ära taſuda, mis ta elus puudu oli jätnud. Iiſaku, Kuremäe ja Tudulinna ühendatud muuſikakooride mängu ſaatel liikus leinarong koraliilauluga kiriku poole, mis rahwaſt täis kogus.

Õpetaja Intelmann tuletas oma kõnes R. Hanſeni tegewuſt ja elu meelde, mis teda köſtri- ja koolióƒpetaja-ametis igaühele üliwäga armſaks oli teinud ja miſpäraſt kadunud Hanſeni ſurm kõigile nii walus tunda on. Paar ſegakoorilaulu kohaliku laulukoori poolt, ja puuſärk wiiakſe päraſt õnniſtamiſt hauale. Wägewalt kõlab ühendatud muuſikakooride ſaatel koraal „Jeruſalemm, ſa püha taewalinn". Haual laulawad weel Iiſaku ja Tudulinna ſegakoorid mitmed laulud ja päraſt waimuliku talituſt aetakſe haud kinni.

Pärgaſid lootakſe hulk haua peale. Kohaliku Muuſika- ja Kirjanduſeſeltſi nimel paneb pärja ja ütleb lahkunule mäleſtuſeſõna R. Sarap, kahetſedes, et Hanſeni ſurmaga wäſimata ſeltskonnategelaſe, oſawa koolimehe ja andeka muuſikamehe mulda ſaadame. Tööline läbi ja läbi oli kadunud R. H., kuid mitte [illegible] igapäewane tööline, kes eluõhtu eel wäſimuſt tunneb ja ootab, millal õhtukellad teda puhkuſele kutſuwad, — ei, wäſimata ja pealegi rõõmus ning kaaſatõmbaw oli kadunud Hanſen. Ametiwendade nimel mäletab kadunut Wäike-Maarja köſter Kotli ja, pärga hauale pannes, ſoowib lahkunud töötajale ja kulturakandjale rahuliſt puhkamiſt. Tallinnaſt ſiiaſõitnud ſõprade nimel hüüab mäleſtuſeſõnu armaſtatud ſõbrale hr. Saar ja paneb ka pärja hauale. Peale ſelle kõnelewad weel mitmed endiſed koolióƒpilaſed ja panewad pärgaſid niiſama ka Tudulinna Muuſikaſeltſi nimel endine Hanſeni koolilaps ja praeguſe ſeltſi eſimees Karlſon.

Kõikide kõnelejate ſuuſt kõlab tänuhüüd nii mitmekülgſe töö eeſt lahkunule järele. Ja ſeda oli kadunu ka teeninud.

Weel kord muuſika, laul — ja rahwas hakkab pikkamiſi hauaſt lahkuma, kuna Iiſaku kulturaiwoja mäleſtuſepaika muſta riſti juurde kuhi pärgaſid järele jääb.

Eks teeb Iiſaku ſeltskond ja kihelkond edaſpidi midagi jäädawamat kadunu mäleſtuſeks? Seda tahame loota. Ap.

— —

Omawalitſus

Linnawolikogu otſus tühjaks tunniſtatud.

Tartu Majaomanikkudeſelts andis kohalikule linnawolikogu 31. mai koosolekule neli palwet ära: 1) liikumata waranduſte ümberhindamiſeks, 2) ehituſte ſunduslikte määruſte läbiwaatamiſeks, 3) Lepiku uul. piirkonda linna [illegible] wõrgu alla arwamiſeks ja 4) linna weewärgi ſiſſeſeadmiſeks. Linnawolinik Roſenthali ettepanekul tunniſtas koosolek, et Majaomanikkudeſelts linnawolikogule ettepanekute tegemiſega oma wõimupiirideſt üle on aſtunud ja need ſellepäraſt tähelepanemata jäetakſe.

Majaomanikkudeſeltſi eeſtſeiſus tõſtis ſelle linnawolikogu otſuſe waſtu Liiwi kubermangu linnaaſjade komiſjoni ees kaebuſt. See kaebus oli komiſjonis hiljuti arutuſel, kus otſuſeks tehti: Tartu linnawolikogu 31. mai ſ. a. otſus ſelle kohta, et linnawalitſuſel õigus on Tartu Majaomanikkudeſeltſi palweid ja ettepanekuid, mis linnawolikogu nime peale ſaadetud, tähelepanemata jätta, tuleb tühjaks tunniſtada.

Seltſielu.

E. K. **Liiwimaa Eeſti Wallakirjutajateſelts** pidas 13. auguſtil Tartus „Wanemuiſes" oma 10-aaſtaſe tegewuſe mäleſtuſeks koosolekut. Seltſi 10-aaſtaſe tegewuſe üle landis ſeltſi kirjatoimetaja J. Zimmermann aruande ette. Selle järele algas ſeltſi aſutamiſe ajalugu kaugelt üle 10 aaſtat tagaſi. Juba 1880. aaſtate järele tõuſis wallakirjutajate ſeas mõte elule endile ſeltſi aſutada. Selle mõtte ſuureks toetajaks oli Tartu I jaosk. komiſſar Milhardt, kelle kaasabil ja eeſtwõttel 1897. aaſtal lõpulikult otſuſeks tehti ſeltſi aſutada. Milhardt laskis Söödi trükikojas põhjuskirja projekti oma kulul trükkida. 22. dets. 1897 peeti eſimene ſuurem koosolek Milhardti juhatuſel. Tartu I jaoskonna wallakirjutajateſt oliwad 27 meeſt koosolekul. Seal otſuſtati ka teiſtele naabri komiſſaridele trükitud põhjuskirja projektid ſaata, läbi waatamiſeks ja oma mõtete awaldamiſeks. Riia kreiſi wallakirjutajad ei arwanud wõimalikuks muidu ſeltſi liikmeks heita, kui ſeltſi keſkpunktiks ei jääks Riia, Wõnnu ehk Wolmari linn. Kui ſeda ei ſaa, ſiis wõetagu ſeltſi piirkonnaks ainult Eeſti jaoskonna wallakirjutajad. 18. now. 1898 kirjutas Milhardt oma ametiwendadele Eeſti jaoskonnas üleskutſe wallakirjutajateſeltſi aſutamiſe aſjas. Selle järele waliti ſaadikud, kes 14. dets. 1898 Tartu koosolekule ilmuſiwad. Kokku tulnud oliwad 42 wallakirjutajat. Põhjuskirjaga ſaadi lõpuks nii kaugele, et ſee Liiwimaa kuberneri kaudu Peterburi kinnituſeks ſaadeti. 3-aaſtaſe ootamiſe järele tuli põhjuskiri 30. jaanuaril 1902 kinnitatult tagaſi. Seltſi eſimene koosolek peeti Tartus 15. juunil 1902; ſeal waliti komiſſar Milhardt ühel healel ſeltſi auliikmeks. 1902. aaſta lõpul oli ſeltſil juba 48 päris liiget, 1 auliige ja 15 kaasaitajat liiget.

1903. a. oli 59 päris- ja 15 kaasaitajat liiget
1904. „ „ 68 „ „ 21
1905. „ „ 69 „ „ 21
1906. „ „ 56 „ „ kaasaitajaid ei olnud.

Selleſt ajaſt peale kuni 1910. a. hakkas ſeltſi liikmete arw kahanema, nii et 1910. a. lõpul õieti üle 5 liikme ei olnud, kes ka ainult ſellepäraſt liikmemakſuſid makſiwad, et ſeltſi mitte hinguſele minna laſta. Üleüldſe on 10 aaſta ſees 10 peakoosolekut ära peetud. Wähefel arwul kokku tulnud liikmete päraſt jäid 4 koosolekut pidamata, ärapeetud koosolekutel on 10 abiandmiſe palwet läbi waadatud, nendeſt 8 täidetud ja 2 täitmata jäetud. Ajutiſte abirahadena on ſelle aja ſees ſeltſi kaſſaſt wälja antud 725 rubla. Raha ſiſſetulek oli 10 aaſta jooksul: ſiſſeaſtumiſe raha 266 rubla, liikmemakſu 655 rubla, kaasaitajate liikmete makſuſid 43 rubla ja kingituſi 12 rbl. 5 kop., üleüldine ſiſſetulek 976 rbl. 5 kop, ja wäljaminek 961 rubla, ſelleſt 725 rubla abirahade peale, milleſt ſeltſile 85 rubla tagaſi makſeti. Seltſi liikmeteſt on 10 a. jooksul 6 ſurnud ja 24 liiget ametiſt ning ſeltſiſt lahkunud. Praegu on ſeltſil 1 auliige, 34 päris- ja 6 kaasaitajat liiget. Peale aruande ettelugemiſt hüüdis ſeltſi kirjatoimetaja Zimmermann waimuſtawad ſõnu. Selle järele aſus ſeltſi aſutaja liige J. Reimann kõnetoolil, kus ta koosolijatele liigutawa kõne pidas. Seltſi auliikme hr. Milhardti terwituſetelegramm loeti ette. Selle järele otſuſtati Liiwimaa kuberneri kaudu Keiſrile truualamline telegramm ſaata ja lõpuks otſuſtati Mooſi hotelli pidusöögiaega pidama minna.

Mut. **Töſtamaa Põllumeesteſelts** pidas 19. aug. Seliſſe kõnekoosolekut. Kõneleſiwad hrad K. Nappel „Põllumeesteſeltſide tähtſuſeſt põllumajanduſes" ja W. Laurits „Ühiſpiimatalituſeſt". Eſimene ſoowitas oma kõnes ſeltſi liikmetele endid rohkem põllumajanduslikteſſe ſeltſideſſe kokku koondada. Et aga Töſtamaal Põllum.-ſelts olemas on, kuid tema aſukoht Seliſt umbes 16 wersta eemal ſeiſab, ſiis ſoowitas kõneleja, et mitte jõuduſid killuſtada, Seliſſe üht Töſtamaa Põllum.-ſeltſi oſakonda aſutada, mis ſoow ka koosolijate poolt elawat waſtutulekut leidis. Teine kõneleja juhtis oma kõnes peaaſjalikult tähelepanemiſt ühiſpiimatalituſte [illegible] peale, nõnda et läbirääkimiſtel otſuſele jõuti lähemal ajal Seliſſe tingimata ühiſpiimatalituſt aſutada. Et aga kuludega kergemalt läbi ſaaks, ſiis otſuſtati Seliſſe Tõhela ühiſpiimatalituſe oſakonda aſutada.

voix **Pärkuni Tuletõrjujateſelts** pühitſes 19. aug. oma eſimeſt aaſtapäewa, mille eeskawas näidend „Tuulte pööris", pidusöök ja tants oliwad. Ruumikas maſinarehi oli inimeſi tungil täis, mis näitab, kui ſeda meeles pidada, et ſee eſimene pidu ſelles kandis oli, et ſeltſi pidud rahwaſt huwitawad. Piduſöögiſt wõttis 64 inimeſt oſa. Selts on ühe aaſta jooksul jõudnud 81 liikme hulgaſt 24-le juba mundrid ja eneſele 800-rublaliſe pritſi muretſeda. Wõlgaſid ſeltſil weel ei ole.

Ühiſtegewus

Mut. **Uued ühiſuſed Töſtamaal.** Kohaliku Põllumeesteſeltſi eeſtwõttel on Tõhelaſſe wiimaſel ajal kaks uut ühiſuſt elule kutſutud, nimelt kontroll- ja maſinatarwitajate-ühiſuſed. Kontroll-ühiſus, mille liikmeteks ſenini 25 lo. hapidajat on endid üles andnud, algas oma tegewuſt eſimeſel auguſtil kontroll-aſſiſtendi kohalejõudmiſega. Nüüd hiljuti on ka maſinatarwitajate-ühiſus hakanud eneſeſt ſeega elumärkiſid awaldama, et ta Riiaſt wiie hobuſe jõulise iſeſõitwa aurupekſu garnituri on oſtnud. Mõlemad ühiſuſed töötawad ſenini Põllumeesteſeltſi warju all kitſmete omawaheliſte lepingute põhjal, kuni nende iſeſeiswad põhjuskirjad ära kinnitatakſe.

Tallinnaſt.

Riiginõukogu liikme walimine Eeſtimaa ſuurkrundiomanikkude hulgaſt on, nagu Eeſtimaa mõiſnikkude peamees [illegible] ühes teada annab, 11. ſept. ſ. a.

Kohtuaſjade ajamiſeks luba antud. Moskwa ülikooli lõpetajale Aleksander Pallaſele on luba antud Tallinna-Haapſalu rahukogu ringkonnas wõeraid kohtuaſju ajada.

Kohalikus Saksa teatris algawad etenduſed 1. ſeptembril. Ette kantakſe tähendatud päewal „Der Graf von Charolais."

Wene-Rootſi otſekohene kaubaweo ühendus Tallinna kaudu. Kui ſuur tähtſus ſellel otſuſel on, näitab „Nya Dagbladeti" teade, et Rootſi wäljawedu Wenemaale wiimaſte aaſtate jooksul kolmekordſeks on kaswanud. Möödunud aaſtal üksi weeti Rootſimaalt 23 miljoni krooni eeſt kaupa Wenemaale. Ja nüüd juhitakſe wiſt ſuurem oſa ſelleſt kaubaſt Tallinna kaudu Wene raudteedele.

x **Jätiſte häwitamine Tallinna tapamajas.** Uuemal ajal katſutakſe kõiki jätiſeid wõimalikult nii ära häwitada, et neiſt inimeſel ka tulu oleks. Prügipõletamiſeahjud ei ole enam tundmata aſjad. Ka Tallinna tapamajas tarwitatakſe juba mõnda liiki jätiſeid, mis ſinna rohkemal arwul kokku kogub, õige kaſulikult ära. Nõnda preſſitakſe ſeal nüüd juba tapetawate loomade kõhuſt wäljawõetaw praht pankadeſſe ja kõetakſe katla-ahjude küttematerjalina ära, kuna mahawoolaw weri jällegi pulwriks kuiwatatakſe ja põllurammuna müügile läheb; ka ſöögiks kõlbmata liha kuiwatatakſe peale auruga läbikeetmiſt ära ja jahwatakſe pulwriks. Peale ſelle kawatſetakſe lähemal ajal tapamaja kõrwale ka wabrikut ehitada, mis raswajäänuſeid, ſoolikatükka jne. ümber töötama hakkab. Sellekohane projekt on juba kokku ſeatud.

Elektritrammwai ehitamiſeſt Tallinnas. „Rig. Rundſchaule" teatatakſe Tallinnaſt, et teade, nagu peaks praeguſe Tallinna Hoburaudteeſelts oma tee elektriga käima panema, mitte õige ei ole. Kuid ſelleſt hoolimata olewat Tallinnal praegu elektritrammwai ehituſt oodata, kuna teine Belgia ſelts „Traways et Electricité en Russie" ſelles aſjas linnawalitſuſega läbirääkimiſt peab. Praeguſe hoburaudtee liinid ei pidawat elektritee ehituſt ſugugi ſegama.

Sama'es aſjas kirjutab „Pet. Zeitung": Belgia ſelts „Tramways et Electricite en Russée" nõuab eneſele juba elektritrammwaide ehitamiſeks Tallinnas. Praegu olewad hoburaudteed Tallinnas ei jõua kaugelti liikumiſe nõuetele järele. Sellepäraſt on aruſaadaw, et tähendatud ſeltſile lahkeſte waſtu tullakſe, kuna oodata wõib, et tema Tallinnas liikumiſeolud kord tarwilikule kõrguſele tõſtab. Wana Belgia ſelts on näidanud, et tema ſelleks jõuetu on. „Tramways et Electricite en Russie" käes on weel Riia, Odeſſa ja paljude teiſte kohtade trammwaide aktſiate enamus; tema kawatſeb Riia ranna elektriraudteed 6-miljoni rublaliſe kapitaliga ehitama hakata.

Mõlemate Saksa lehtede teated on ſegaſed ja wildakud. Tõega ſeiſab lugu nõnda, et „Tramways et Electricite en Russie" Tallinna hoburaudteed endiſe ſeltſi käeſt 1½ miljoni rubla eeſt ära on oſtnud ja praeguſid kui ka uuſi, kawatſetawaid teeſid elektriga käima tahab panna. Tema on lubanud kahe kuu jooksul oma projekti linnawalitſuſele ette panna. Kuid waewalt on loota, et ſee projekt linnawolikogu poolt waſtuwõtmiſt leiab, kuna linnal nõu on elektritrammwaid iſe oma ettewõttel käima panna ja praeguſed hoburaudteed, mille kontrahtaeg weel 20 aaſtat wältab, ära oſta.

Segateated.

* **Eeſti Karskuſeſeltſide Keſktoimekond** pidas 20. aug. Tartus oma koosolekut. Kuna karskuſekongreſſi kokkukutſumiſeks luba ei ſaadud, kawatſetakſe karskuſemõtte elustamiſeks maakonna linnades ſuuremaid karskuſekoosolekuid toime panna. Nõnda peetakſe lähem niiſugune koosolek 9. ſept. Tallinnas ära. Kõnelejateks kutſutakſe ſinna P. Põld, A. Balwabre ja H. Raudſepp aine üle „Kultura ja alkohol" ning E. Peterſon ja R. Elieſer aine üle „olud ja karskus". Tartus ſaaks koosolek 30. ſept. nendeſamade küſimuſte ſelgitamiſeks ära peetud. Pärnu koosolekule kõnelejaks ſoowitakſe Tartuſt O. Rütli, aine üle „joodikud ja kuritegewus". Wiljandiſſe läheſiwad õp. Kerg ja üliõp. Tori kõnelema. Nagu „[illegible]" näha, on Keſktoimekonnal walitſuſe poolt 2000-rublaliſe abiraha ſaamine õige lootuſeta. Otſuſtati Keſktoimekonna poolt abiraha ſaamiſe aſjus kuberneri juures ja tarwilikul korral ka miniſteeriumiſſe aſemiku ſaata. Keſktoimekonna kaſſa on praegu täieſte tühi ja peale ſelle weel ka weidi wõlga juba. Pannakſe ſeltſidele ſüdame peale, et need Keſktoimekonna liikmemakſu õiendamiſega tõttaſiwad. Keſktoimekonna ⅓ oſa liikmete walimiſt toimetatakſe ſeltſide poolt ka tänawu kirja teel. Wälja langewad tänawu Narwa kongreſſil walitud liikmed A. Jürgenſtein, S. Telwik ja Lääs. R. Hanſon on juba iſe wälja aſtunud. Peale wiimaſe ſeatakſe ſeniſed kui ka weel A. Birk, K. Enbund, H. Kurkner, G. E. Luiga, J. Kerg ja E. Peterſon kandidatideks üles. Walimiſed tulewad 10. oktobriks lõpule wiia. Keſktoimekonna aruanne awaldatakſe trükitult. „Karskuſeleht" ilmub lähemal ajal trükiſt.

* **Uus park Tartuſſe.** Nagu Tartu Wene leht teatab, tahetawat ülikooli maa peale Maarjamõiſa põllule ſuuremat parki ſeatada; ſelleks olla juba 8 tiinu määratud. Parki ſeatawat ka loomaaed ſiſſe. „Need jutud", kirjutab „Riſhſki Weſtnik" ſel puhul, „wõiwad Tartule õige meelitawad olla, kuid iſeſtada tuleb ſeda, kuſt ſee raha wõetakſe, millega neid ſuurepäraliſi plaaniſid täide wiima hakatakſe."

Ajutiſeks terwiſhoiu arſtiks Rakwere kreiſi on üliõpilane Adolf Mõttus kinnitatud. Ühes ſellega on ka üliõpilaſe Roman Laamanile juba antud Eeſtimaal kõhutõbe waſtu wõitlemiſe arſti kohuſi täita.

Taſu iſikutele, keda tuiſu puhul raudteeſid puhaſtama kutſutakſe. Eeſtimaa kubermangu talurahwa-aſjade komiſjon on eeſolewaks talweks iſikutele, keda raudteeſid lumehangedeſt puhaſtama kutſutakſe, järgmiſed palgad kindlaks määranud: päewal jalamehele 78 kop. ja hobuſemehele 1 r. 68 k., öoſel jalamehele 1 r 16 k. ja hobuſemehele 2 r. 36 k. (ööks loetakſe aeg õhtu kella kuueſt hommiku kella kuueni), on tööliſel oma tööriiſtad kaaſas, ſiis ſaab ta 20 kopikat päewa kohta liſataſu.

Kunſtnik A. Promet on „Poſt." teatel 21. aug. Narwaſt Helſingiſſe ſõitnud, kus ta oma piltide näituſt toime tahab panna. Sealt mõtleb ta edaſi Taani- ja Inglismaale ſõita, kus ta Londonis pikemaks ajaks peatama jääb.

Uus poſti-oſakond. Tänawu 20. aug awati Liiwimaal Leiſti poſti-oſakond omamaa kirjade ja telegrammide waſtu wõtmiſega.

Riia politſei Smolenski keiſripäewadel. Keiſripäewade ajaks ſaadetakſe Riiaſt 1 priſtaw, 20 politſeiülewaatajat ja 50 linnawahti Smolenskiſſe.

Krundimakſu ſeatamiſeſt Liiwimaal. Liiwimaa Kubermangulehes on teada antud, et kui keegi uues krundimakſu jaotuſes, mis 1. jaan. 1913. a. makſma hakkab, midagi wiga leiab, ſiis ſeda kuni 1. okt ſ. a. üles tuleb anda. Hiliſemad ülesandmiſed leiawad alles 1914. a. tähelepanekut.

Lennumaſin, mis otſe üleſpidi tõuſeb ja õhus paigal ſeiſta wõib. Saksamaa lehed „Poſt" ja „Tägl. Rundſchau" toowad wäga huwitawa teate üheſt uueſt lennumaſinaſt. Keegi üleſleidja Saksamaal on niiſuguſe lennumaſina wälja mõtelnud, mis otſekohe püſtpidiſelt õhku wõib tõuſta ja ka õhus olles paigal ſeiſta. Peale hariliku propelleri on ſellel lennumaſinal weel teine kruwi, mille abil, kui propeller ſeiſma jäetakſe, lennumaſin nagu tuulekana ühe paiga peale peatama jääb. Uuel lennuriiſtal on kolm motori, milleſt igal ühel 150 hobuſe jõud on; tema wõib ſelle tõttu nelja kaasſõitjaga 80 wersta tunnis edaſi kihutada. Kolme minutiga tõuſeb maſin poolewersta kõrguſele. „Poſt" tähendab, et ſelle leiduſe tõttu Saksamaa õhuſõidus teiſte riikide hulgas eſimeſe koha wõidab. Kuna „Tägl. Rundſch." kinnitab, et tema kaaslane uue maſina õhkutõusmiſt oma ſilmaga on näinud.

Terwiſeparanduspaik närwihaigetele Baltimaa ſakslaſtele. Keegi nimetamata heategija on Böömimaal Karlsbadi ligidal Komotau terwiſwetel hulga wabaplatſiſid muretſenud, ſeega et ſeal närwihaiged Baltimaa ſakslaſed makſuta rawitſemiſt leiakſiwad.

Gümnaſiumi tarwidus Rakwere gümnaſiumi kohta kirjutab „Weſ. Anzeiger." Kui tugew Rakweres ja tema ümbruſes wajadus poiſslaſte gümnaſiumi järele on, wõib antud palwete arwuſt näha. Senini on uue gümnaſiumi kolme awatawateſſe klaſſi ennaſt kaugelt üle ſaja õpilaſe üles antud. Kui need kõik eksami ära teewad ja waſtu wõetakſe, ſaawad juba neiſt kõik klaſſid täis.

Uus profesſor. Ehituſe inſhener dotſent Edgar Jacobi on Riia politehnikumi inſheneride oſakonna profesſoriks nimetatud.

Rutja ſurnu. „Birſ. Wed." teatatakſe järgmiſeſt juhtumiſeſt: Minski ligidal oli ühe Juudi lapſe matmine. Kui ſurnut hauda laſti, hakkas ta korraga nutma. Laps wiidi koju; ta paranes ruttu ja ſai täieſte terweks.

Waled kolmerublaſed 1898. aaſta-arwuga ja 452|428 numbriga on Tartu linnas ja linna ümberkaudu liikuma hakkanud, nagu „Nordl. Ztg." teatab.

Joodikute parandusmaja Riias. Tänawu ſeptembrikuus on Riias Johanneſe Seltſi poolt aſutatud joodikute parandusmaja awamine. Tähendatud aſutus olewat kõige uuema aja teadmiſte järele ſiſſe ſeatud. Temas leiawad iſikud kõigeſt kolmeſt Balti kubermanguſt waſtuwõtmiſt.

Ettelugemiſed wagunites. Juba ammu kawatſes raudteewalitſus Põhja-Õhtu raudteel iſeäralikkes ſelleks otſtarbeks ſiſſeſeatud wagunites külgehakkawate haiguſte üle ettelugemiſi raudteetööliſtele pidama hakata. Nüüd on ſee kawatſus täide ſaadetud ja neil päewil peeti „W. Teat." teatel eſimene ettelugemine Warſſawis raudteejaamas ära. Ettelugemiſi peawad arſtid. Ettelugemiſt ſelgitawad udupildid. Peale ſelle on wagunite ſeintele kõiſſugu pildid ja tabelid külgehakkawate haiguſte üle riputatud, mis ettelugemiſteſt paremaks aruſaamiſeks wäga kaſulikud on. Siis leiduwad wagunis weel kõiſſugu külgehakkawate haiguſte uurimiſe abinõud. Wagunisſe mahub 50 pealtkuulajat.

me. **Abiraha karskuſeſeltſile.** Narwa-Jõeſuu Karskuſeſeltſile on tema palwe peale walitſuſe poolt ſeltſimaja ehituſeks kakſtuhat rubla abiraha lubatud.

Korraldus koolióƒpetajate kohakuulamiſes. Riia õpekonna walitſuſe juures on iſeäralik tahwel üles ſeatud, kuhu koolióƒpetajate kohakuulamiſed ja niiſama kohtade pakkumiſed üles kirjutatakſe.

Tööſtus ja kaubandus.

Motorſaanide wabrik Wiljandis.

Inſh. U. Pohrt Wiljandis hakkab juba omal ühiſjalaſega motorſaanide peale tellimiſi ſaama. Karl Kriegsmann Rautſeniſt on Pohrti wabrikuſt niiſuguſe ſaani tellinud, mis 11 meetr. pikk ja 4 inimeſe tarwis arwatud. Saani hind tuleb 8000 rubla. Nagu weel meeles, ajab Pohrti ſaani propeller edaſi, mille tiiwad õhus ringi käiwad.

Mõnesuguſt.

Aaſtal 2212 on terwe inimeſeſugu waimuhaige. Ingliſe arſt Winslow kuulutab ette, et terwe inimeſeſugu aaſtal 2212 waimuhaigeks jääda. Ta põhjendab oma ettekuulutuſt nende arwete peale, kudas waimuhaigete hulk ſiiamaale on kaswanud.

Waimuhaigete hulk kaswab terwes ilmas ülikiireſte ja tähendatud arſt on ſeda uurides otſuſele tulnud, et inimeſeſugu ſellele ſeiſukorrale waſtu läheb, kus kõik inimeſed nõdrameelſed on. Haridus aſtub jõudſal ſammul edaſi aga ühtlaſi ſellega ka mõiſtuſe kaotamine. 1859. aaſtal oli kogu Inglismaal 36.762 waimuhaiget, aga nüüd on nende hulk 135.000 peale tõuſnud. Umbes 50 aaſtat tagaſi tuli Londonis iga 575 inimeſe kohta üks waimuhaige, kuna nüüd üks haige 236 inimeſe kohta tuleb. Oma uurimiſte põhjal tuleb Dr. Winslow otſuſele, et 300 aaſta päraſt kogu maakera elanikud enamaſte kõik hullumeelſed on.

Meie jääme ſelle kareda otſuſega nõuſſe, tähendab keegi naljahammas ſelle juurde, aga ega ſee mingiſuguſt muutuſt ſiis maa peale ei too. Need inimeſed, kes ſiis weel terwe mõiſtuſega on, tunniſtatakſe waimuhaigeteks, need pannakſe waimuhaigete majaſſe ja kõik aſju ajawad ja juhiwad meelenõdrad. Tagajärg ikka üks ja ſeeſama.

Miſſuguſeſt rahwuſeſt on kõige ſuurema kaswuga inimeſed. Ingliſe allikateſt tulewate teadete järele on kehaſuuruſe pooleſt Angelſakſi tõug teiſteſt rahwatõugudeſt ees. Ingliſe töömehe ſuurem pikkus keſkmiſelt on $1_{,74}$ meetrit, kuna keſkmine kaſw inglaſte juures üleüldiſelt $1_{,70}$ meetrit on. Schweitslane, wenelane ja belglane jääwad ſelleſt ſuuruſeſt umbes 5 millimeetrit tagaſi. Prantslaſe ja ſakslaſe keſkmine kaſw on $1_{,66}$ meetrit. Kõige wähema kaswuga on itallaſed ja hiſpanlaſed, kelle pikkus ainult $1_{,65}$ meetrini ulatab.

Keeleproow.

A. Wallawannembale!

Tee on ſe aaſta nii rõpdtus, et tarwis on nee rõpit labbidega wõi ratta rekiga ära tasſutada. See töö olgo kuni 14. Aprilli ära tehtud. Kui maa weel tuiunemb ja, ſaab töö kümme kord raskemb olla. Minna ei ſaa ſee kord parandamiſe aial koddo olla, ja Mai alluſtus ſaab N. herra tee waſta wotma, ja ſab ſirculair läbbi teile tedmiſt anda.

Kihhelkona eſtſaiſja aſemik
C. von N.

N. wald tasſutap ſee näddel N. teo.

Poolpäew 14. Aprilli ſaan minna omma obboſega tee ſeitma, ja üllekaeda, kas minno käſt on teidetud.
C. von N.

Eesti teater „Estonias“

E. Ü. S. wäljanäituſe puhul.
Reedel, 24 augustil 1912 .a.
Kaſe-etendus noorte jõududega
„Proowikandidat“
Max Dreyeri 4 waat. näitemäng.
Hakatus kell 9 õhtul.

Laupäewal 25 augustil.
„Rannalapſed“
H. Sudermanni draama 4 waatuſes
Hakatus kell 9 õhtul.

Pühapäewal 26 augustil.
„Kuulus surnu“
J. Magnusſeni ja B. Saranwi 4 waat. lõbus kurbmäng.
Hakatus kell 8 õhtul. 1184

Eestimaa Käsitööl. Awitamiſeſelts.
Laupäewal 25. augustil ſ. a.
„Lootuſes“
perekonna-õhtu.
Eeskawa:
Muuſika, näitemäng:
„Lepiku Linda“
ſuur 5 waatusline näitend Eesti rahwa elust

Lõbus tants, konfetti, ſerpentin jne. Hakatus kell 9 õhtul. lõpp kell 3 ööſel. Pileti hinnad: wõeras. meester. 65 k., wõeras-t. naister. 40 k. ſeltſi liikm. ja nende naister. 30 k. Seltſi liikmed wõiwad 2 [illegible] ſiſſe tuua. 4962

„Walwaja“.
Laupäewal 25. augustil 1912. a.
näitemängu-õhtu.
„Kadunud paradiis“,
Ludwig Fulda 3 waatuſeline näitend tööliste elust.
Algus kell ½10 õhtul.
Muuſika algus kell 9 õ.
Piletite hinnad: 50, 35 ja 20 kop.
Tantsijad 35 ja 25 kop.

Pühapäewal 26. aug. kell ½11 hom.
karsk. kõne koosolek
läbirääkimistega.
1) „Joomatombed“, kõneleb hr. A. B[illegible]. 4747
2) „Mispärast on tööliſtel teh[illegible]“, kõneleb hr. J. Wilms.
Siſſeminek maksuta. Eeſtſeiſus.

Teater „Union“
Uue ulitſal, 7.
24. kuni 27. augustini ſ. a.

Peale eeskawa: Ülleilmline [illegible]nummer. Spiritiſtiline medium. Efing Oh-kaningens. Wirtuoos muuſikaline akt. Ilma wõistlusta XX aaſtaſaja ſenſatſioon. Kuulake waatama! Seda numbrit näidati terwe aaſta jooksul ſuure järjekindlusega Berliini teatris „Passage“ 5025

Suurand filmus. (Ajakohane draama kolmes jaos). Armaſtuſe roo-ba-tel. Komöödia. Pathé journal nr. 24. Üleswõtte looduſeſt. Boba laſeb märki. Nal akas.

Platſide hinnad: 1. plats 35 kop. 2. plats 25 kop. 3. plats 15 kop.

Kontſerdiaias Kadrintalis
täna, 24. aug. ½9—½12 ööſel, laup. 25. aug. ½9—½12 ööſel ja pühap. 26 aug. k. ½3—½7 p. l. ja ½9—½12 ööſel
muuſika
kapellmeiſter hr. O. Bultge juhat. Siſſeminek 15 kop., lapſed pri. Muuſika on igaſuguſe ilmaga. 5105

Tantſu-õhtud
laupäewal 25. ja pühapäewal 26. augustil ſ. a., hakatus kell 9 õhtul; meesterahw. 35 kop., naister. pri. Hospidali uul. nr. 2a.
Tantſuõpetaja 1661
A. Kirmann.

Reiſin 10 päew. ära
4993 **Dr. Keyſerlingk.**

J. Plukk.
W. Rooſikrantſi uul. nr. 8, kirjutab igapäew hommikuſt õhtuni
palwekirjaſid
kontrahtiſid, õiendab paranduſe- ja ajab abielulahutamiſe- aſju, oſtab ja müüb majaſid ja wõtab kohtuaſjade ajamiſt oma peale. Igal pool hea tutwus ja lahke wastutulek. Täieline kauaaegſe kohtus ja kroonu ameti teeniſtuſega omandatud aſjatundmine, karske ja õiglane ſuguwennalik olek. 4558

Naiskokk
ja tubli maatüdruk wõiwad kohta ſaada S-ka uul. 86, Bandorin. 5105

Õppiſa on tarwis
ſukakuduja juurde Toom-Kuninga uul. nr. 26, krt. 2. 4987

Wärwal,
kaine poismees, ja mölder poiſſt, kes wähe puutööd tunneb, on tarwis. Чр. ст. Iеллеферъ. R. Tumberg 1661

Waltu mõiſa otſitakſe 5024
naiſemeeſt
wõiwabrikusſe (meiereipoiſs) Waltu mõiſas, üle Hermeti jaama.
Waltu mõiſa walitſus.

Wäljanäituſe ajaks, näituſeplatſi lähedal on 5023
korterid ſaada
W. Kalamaja uul. nr. 5, krt. 4.

Kuimetſa wald. Tall. kr., tarwitab oma Ew.-Lut. uſu wallakooli peale
kooliõpetajat.
Kandidatiſid, kellel kooliõpetajakutſe (annab on. palutakſe 1. ſept. ſ. a. kell 2 p. l. wolikogu ette kaupa tegema tulla. Rahapalk peale 35 deſſ. ſ. uru e põllu-oha kokkuleppimiſe eel. Wallawanem H Andresſel.
1065 Kirjutaja M. Kobas.

1912. a 7. ſept. (reedel) ſaab Klooſtri walla wolikogu ees Põlltüla ja Waſalemma küla koolide tarwis
kooliõpetajate walimine olema.
Palk kokkuleppimiſe teel. Endine palk oli peale prii korteri, kütte ja walgustuſe 80—110 rubla raha-palka ja koolimaad pruukida 40—50 rbl. rendi wäärtuſes. Palutakſe kutſeharidusliſi kooliõpetajaid walimiſele ilmuda. Klooſtris (up. rop. Baaltiiport.) 23. aug. 1912. a.
5026 Wallawalitſus.

2 koolipoiſſi
wõiwad ſaada korterit ja koſti. Kodune keel Wene keel. Antakſe Wene keele era tundiſi. Suur Kreewi uul. nr. 12 kort. 1. 4926

Tislari juurde on 5020
poiſſt,
kes wähe tööd tunneb, tarwis. Narwa maant. 4, mööblikaupl. Sealſamas on ka ühte lihtſat tublit tütarlaſt üksiteenijaks tarwis

Hea praktiker ja teoretiker
wiinapõletaja
otſib Wenemaale kohta. Kohaſoowijale hea waewatasu. Adr.: Рязанск. губ. Владимирской вол. [illegible] винокуру А. К. 5007

Talukoht on müüa
Tallinna ja raudtee ligidal üks hollandi weskiga, põllud ja karjamaa on ühes tükis. Teatuſt ſaab Tallinnas, Girgenſoni uul. nr. 29, uues majas. 5017

[illegible] ja müüa,
küſida S. Tartu maant. J. Andrejewi poeſt nr. 21 5014

7 hobuſe jouline 5016
motor
on odawalt müüa Müürivahe uul. 30.

13—15 aaſtaſe gümnaſiumi õpilaſe
palitu ja ſuured kaloſſid
on müüa W. Kreenjewi uul 18, k. 3.

Häid [illegible] ſaapaid
ja jalgu müüakſe odawalt Uue turul, kaubamajas nr. 35. 4984

Würtſipood
rahwarikkas kohas, on 1. ſep. ära anda wähese kauba ja elutoaga. Küſida E. Tartu maant nr. 76. 2864

Talukoht
4970
Tõnuwa on müüa, 58 deſſ. ſuur Pikawere, 13 werſta Raaſiku jaamaſt. Kaupa teeb omanik T. Arak. 6.

Talukoht on müüa
Ambla wallas, Oja külas, Willemihanſu, 61 deſſ. ühes jahi- ja kalapüügi õigusega, peremehe ärareiſimiſe pärast, kõige inwentariga ehk ilma. Kaupa teeb ſealſamas kohaomanik J. Reaga, ст. Лехтсъ. 1261

Kollu andaw päewapildi aparat 9×12 cm. ehk C jalaga, kulleriga ja kaſſetadega 4998
on müüa.
Näha wõib Feldti magaſinis Kinga uul. nr. 1.

Ärareiſimiſe pärast on wähe pruugitud Leutneri wabr. 4978
jalgratas müüa
Rieſenkampfi uul. 16, k. 1, k. 8—9 õ.

Habemeajaja tööriistad
müüa ja äri wälja üürida (ſauna juures) Falkpargi uul. nr 4. 4996

Moodſad ſaalimööblid, kummut, peſukapp ja ſöögitoatoolid on ruumi puuduſel 5068
odawalt müüa
Uue uul. nr. 18, tislar J. Reinwart.

Müüa
Raikküla wallas, Rapla kih. wäike talukoht Jurasoo" (8 deſſ.), ſeega ühes kõigi tarwiliste riistadega ja 4½ hob. jõul. motor rehepekſumaſinaga. Oſta wõib üksikult ehk ühes koos. Kaupa teeb omanik ſealſamas. 4891

Odaw ſügiſekübarate wäljamüük
G. Lustig, Harju uul. nr. 23.

Olen awanud
thee- ja ſöögimaja Müüriwahe uul. nr. 46 maitſewate ſöökide ja jookidega. Palun lahket oſawõtmiſt. Wana ökonom. 4661

On müüa
„Perno Postimees“ 1860. aast.
„Eesti Postimees“ 1865. ja 1867. a.
Uue Kalamaja uul. nr. 13 k. 2. 4909

Kuulutus.
Jõelehtme walla- ja kohtukirjutaja walimine
on 30. aug. 1912. a. kell 1 lõuna Jõelehtme wallamajas wolikogu ees. Palk kokkuleppimiſe järele. Kandidatid palutakſe ilmuda iſiklikult. Kirjalikud üleſandmiſed jääwad tähelepanemata. Adreſs: Uue Raaſiku.
Wallawanem J. Logrikull.
Abikirjutaja J. Mühlberg.

Jõhwi walla, Puru küla kooli peale tarwitatakſe
teiſt õpejõudu.
Kohaſoowijaid palutakſe endid üles anda kuni 9. ſeptembrini ſ. a. Tarwiliſed dokumendid ehk nende ärakirjad ſaata järgmiſe adreſſi all: Ʒp. ст. Iевве, Iевеескому Волостному Правленію. 4935

Maitſwad hommiku-, lõuna- ja õhtuſöögid
head wiinad, weinid, õlled jne. on alati ſaadawal Müüriwahe uul. Silterdi trehteris. 5021

Üks meesterahwas otſib [illegible] 4978a
korterit
ſöögiga. Teatada ſ. l. tal. kirjalikult (hind ül. 6 ande) „G. G.“ all.

Café Helſingfors
Wiru uul. nr. 14.
Lõunaſöögid k. 1—½5 p. l.
Õhtuſöögid k. 8—10 õht.
Kohwi, thee ja ſchokolad igal ajal. 4959

Tööstuſe ſuurendamiſe pärast müüakſe pruugitud 4968
aurukatel,
umbes 720 ruutjalga küttepinda, batarei-katel; ſelle tõttu on mõne batarei kõrwaldamiſega wähemaks tegemine wõimalik. Näha
Richard Mayeri
ſeemiawabrikus

Tarwitakſe piima
20—100 toobmitſa päew; nõndaſamuti ka hapnt koort ja kohupiima. Wõib ka rendi peale wõtta, kaotſjoni ſiſſemakſuga. С. Петербургъ, 11. рота д. 13, кв. 3. Каткову. 4976

! Ohke! !? nur ?!
ſaadetakſe Berliniſt 3 r. 95 k. eeſt 15 rbl. aſemel ainult ſellepäraſt, et meie wäljamaa firma uurid kolme-wõrra odawamalt oſtab kui teiſed firmad. Meie uurid on wäga head korti, täieste õhukeſed (mitte paſſemad kui Wene rubla) ilusat [illegible] fagna, kõigeuuemat faſſongi ehmeſeklaaſi mehaniſmuſega, 16 rubinikiwiga, üks kord 35 tunni jooksul peab üles keerata, nii et meie uurid wäga tingimuſel odawate, järeletehtud uuridega wõrrelda ei wõi. Ainult Berlin wõib nii hääd uurid nii odawa hinna eeſt müüa. See hind on enneolematu, ühes kellaahela ja kaatmeſekarbiga 3 r. 95 k., 2 tükki 7 r. 55 k., 3 t. 10 r. 40 k., 5 t. 15 r. 35 k. Müüa ſaadame järelmakſuga, ilma käſirahata. Uur on kuni ſekundini õige & proowitud. Waſtutus 15 aaſt. Adreſs kiri wälja lõigata ja ümbriku ehk poſtkaardi peale kõwaste kleepida:

Германія, Берлинъ — Панковъ. ул. Гартвигштрассе 24,
Торг. д. Ю. Якубовичу.
Berlin — Pankow. Hartwigstrasse 24/3
J. Jakubowitcz.

Tellimiſed palutakſe Wene keeles kirjutada. Moodne kett, ehk uueſt kullast, wiimane faſſong, 75 k. ja 1 r. 60 k., kahekordne 2 rbl 50 k. Kiri Berliini 10 kop. margiga ja poſtkaart 4 k. margiga.

Lanapeſu
ſoowitawad 4983
õed Böckleri'd,
Pikal uul. nr. 37.

Talukoht ja lubja-põletamiſe äri,
koht umbes 22 tiinu ſuur, on müüa Simuna kihel., Märis, Kiſſa külas. Ligemaid teateid kirjalikult 7 kop. poſtmargi waſtu. Чр. Пасгферское, Rahkul. A. Silbergleich. 4940

Teatan oma auſtatud töötarwitajatele, et olen Raatuſe uul. nr. 2. Rataskaewu uul. nr. 4.
ümber kolinud
4663 rätſepp
G. Klimberg.

Rahwahariduſeminiſteriumi all ſeiswad
Keskooli õhtukursused
(õhtugümnaſium) täiskaswanutele.
Tallinnas, linnakaubanduſekooli ruumides.

Kurſustele wõetakſe mõlemaſt ſooſt õpilaſi waſtu (wanadus 17. aaſtaſt peale): I kurſuſele neid, kes 4-klasſiliſe linnakooli on lõpetanud ehk 4 klasſi keſkkoolis läbi teinud; II kurſuſele neid, kes keſkkoolis 5 klasſi ja III kurſuſele neid, kes keſkkoolis 6 klasſi on läbi teinud. Need, kellel ſellekohaſid tunniſtuſi pole, wõiwad ka waba pealtkuulajatena kõiki ehk üksikuid õpeaineid õppida. Õpetus keſtab 3 aaſtat. Kõik kurſusteõpetajad ſaawad ſellekohaſe tunniſtuſe. Õpemaks on I kurſuſel 35 rbl., II—40 rbl. ja III—45 rbl. pooles-aaſtas; iga üksik õpeaine —15 rbl. pooles-aaſtas.

Opetus algab 1. ſeptembril 1912. a. kell 5 p. l.
Uute õpilaſte waſtuwõtmine kurſuſte kantſeleis 15. auguſtiſt peale.
Kurſuſte kantſelei Wäikſe Pärnu maanteel 19a, k. 16, awatud 15. aug. igapäew kella 3½—4½ p. l. Kurſuſte juhataja **Wold. Päts.**

Grammofon
on odawalt müüa S. Tartu maant maja nr. 22. raamatukaupluſes. 4945

Kaplas
Teatan, et ma jälle üleswõtteid teen endiſes korteris. Piltide ſoowijaid palun ruttata, ſeſt ſuwi jõuab lõpule. pildnik Karus. 4953

Kuuſiku
raamatukauplus S. Tartu maanteel nr. 22, Tallinnas. Soowitab odawalt kooli raamatuid, deſtiſ, ja kladdeſid ja igaſugu kooli tarbeaſju. Kirjalikud tellimiſed ſaawad ruttu ja korraliſult ära ſaadetud. 4800

Kirjawastused.

Juhani Aho „Uksi“. Eestistanud Joh. Aawik. Kirjastuse-ühisuse „Maa“ jaoks autoriseeritud tõlge. Tallinnas, 1912. Kirjastuse-ühisus „Maa“; 135 lhk. hind 75 kop.

Teaduslik ilmade ettekuulutawise juhatus põllumehele. Moskwa põllutöö-ülikooli ilmateaduse professori Dr. W. Michelsoni ja teiste järele Eesti keelde toimetanud J. Depman. „Ühiselu“ kirjastus Peterburis, 1912. 32 lhk., hind 25 kop.

Н. П. Васильевъ. „Наши соціалисты“, С. Петербургъ, 1912 г. 72 lkk., hind 10 kop.

Н. П. Васильевъ. Правда о кадетахъ. Новое дополненное и переработанное изданіе. С. Петербургъ, 1912. г 95 lhk., hind 10 k.

—

Toimetusele saadetud raamatud.

J. K., siin. Meie arwame, et mitte. Siiski on kõige parem mõne õigusteadlase käest järele kuulata.

J. M. K Olete meile tundmata, sellep. ei wõi awaldada.

J. K. K. Saatke kohtupalati otsusest meile ärakiri ja heameelega oleme walmis kohtuotsust lehes nimetama. Niisugust pikka targutamist, nagu meile saatsite, meie küll ei saa ära mahutada.

H. S., W. Meie ei leia wõimaliku olewat Teie nõuandmisi awaldada, sest et meil teadmata on, kas need on Teie isiklised soowid, wõi tulewad need mõne korraldatud selga poolt. Nüüd peaks igatahes juba korraldatud büroo juhatusi andma.

J. B., W. „Tolliwaht“ ja „Raamat“ ei lähe.

R. K., siin. Õppige enne Eesti keel ära, siis alles hakake 10 rbl. honorari nõudma.

E. U-rg. Hobune komistab nelja jala pealt, inimene wõib ka wahest kahe jala pealt komistada. Kui teie meie asemel oleksite, ehk eksiksite ka wahest.

J. T., A. Sellel toonil ei lähe.

J. B., W. „Aated“, „Igawene noorus“, „Tõde ja wale“ ning „Ema“ ei lähe.

Tapamaja direktor. Asjast ei ole meil juttu olnud, sellepärast ei maksa ka õiendust awaldada.

P. P., P. Teie kirja awaldamine tooks jälle õiendusi jne. ilmlõpmata. Meie aga soowiks asjale lähemalt lõppu teha ning sellep. oleks kohane, kui seltsi eestseisus 147. nris ilmunud sõnume peale oma poolt ametlise faktilise õienduse saadaks. Munde näpunäidete eest täname.

P. Ü., K. Need olud on üle kodumaa igal pool ühesugused ja sellest on juba küllalt kirjutatud.

J. B., W. „Oodatud“ keeleliselt nõrk ja ka „Näokate“ ei lähe.

K. T., R. „Kiri Tapa kohta“ on suurelt osalt sõnade tegemine, mis waewalt kellegile huwitust pakub.

Keegi lehe lugeja. Ploompuu raamatukauplusest.

C R., siin. Meie oskame isegi aruannet refereerida.

H. P., Tartus. Eksitus on ekspeditsionis juhtunud. Saadame puuduwad numbrid kohe järele.

A. P., T. Ärge kirjutage enam niisugustest asjadest, millest Teie juba mitu korda ennemalt olete kirjutanud.

J. J., E. Teie olete asja wäga üleüldistanud, sellep. ei saa tarwitada.

J. A. W., A. Westelugu on liig tawaline; niisugusid salakõrtside lugusid tuleb igal pool ette.

J. Ü., L. Palume Teid weel kord tungiwalt, et Teie sõnumid lühemalt kokku wõtaksite. Nii pikki arutusi, nagu Teie saadate, on wõimata awaldada. Lühendamine sünnitab aga meile hulga asjata tööd.

J. M., S. Niisugusid warguselugusid tuleb igal pool ühtelugu ette, sellep. pole ta awaldamisel wist tähtsust.

J. T., A. Ootame, kuni asi rahukogus lõpu saab; siis kirjutage uueste.

Loomade sõber. Suuremat ei ole. Kõige uuem ja parem on wist küll A. Olti raamat.

R. L., A. Sõnum kooli üle on waewalt uskumisewääriline.

Heinz. Terwe see asi on sedawõrt tühine, et siin midagi pole õiendada. Nähtawaste on seal pool palju isikilisi õerumisi ja meil pole soowi ennast sinna wahele segada.

Eestimaa Rahwahariduſeſeltſi üleüld. haridusl.
õhtukursustel
(Kooli uul. nr 2) on waſtuwõtmine 28., 29. ja 30. augustil ſ. a. kell 8 õhtul. 4912
Õpetus algab 31. augustil kell 8 õhtul.
Kurſustel õpetatakſe linnakooli programmi järele Eeſti, Wene ja Saksa keelt, rehkendamiſt, ajalugu, geograf at., looduſelugu ja joonistamiſt.
Juhatus.

Tööstuſe ja kaubanduſeminiſteriumi poolt aſutatud
Peterb. politehnikumi kurſuſed.
Tehnikum (mõlemaſt ſooſt õpilastele).
Proſeſſorite ja kõrgkooli kooliõpetajateſeltſi poolt. Aſut. tehnol. inſtit. prof. G. P. Dorp, M. T. Jewangulow ja M. Holmogorow. end. Riia õpperingkonna kurator D. M. Lewſchin ja al.-tehn. N. D. Petalow. Mehaanika-, elektrotehnika- ehituſe- ja kommertſimajanduſe oſakonnad. Siſſeſeatud ſpetſialruumid, laboratoriumid ja kabinetid. Kuulajatele tehtakſe wõimalikuks kõrg. õpeasut. tööl. töötada. Waſtuwõtm. tſenſ. linnakooli har. ja keſkkooli ehk teiſte ſelleſarn. koolide 3 kl. har. Proſpektid ſaadetakſe wiie 2 kop. poſtmargi waſtu. Sealtſamaſt ſaab ka elektromontööride kurſuſte üle ligemaid teateid. С.-Петербургъ, Разъѣзжая ул. № 40, телеф. 142—19. 3504

Chr. Rotermann Tallinnas,
katuſepapiwabrik
ſoowitab iſeäraliſes headuſes odawalt: katuſe- } pappi igas laiuſes ja paksuſes, lakktõrwa ja papinaelu jne. jne. jne. jne
Wõtan katuſekatmiſe ja tõrwamiſe waſtutuſe all oma peale

Õhtustel kaub. kursustel
Tallinna kaub.-kooli juures (W. Pärnu m. nr. 19-a)
algab õpetus 1. ſeptembril.
Kurſustel õpetatakſe raamatupidamiſt, kaubaud. rehkenduſt, kirjawahetuſt ja kommertſiat (kokku 10 tundi nädalas) kella 6—8 ja 8½—10½ õht. l. Peale ſelle Wene, Saksa, Inglise keelt ja rehkenduſt (iga õp. aſja 4 tundi nädalas).
Waſtuwõtmine igal argpäewal kaubanduſekooli kantſeleis.
Kurſuſte lõpetajad ſaawad tunniſtuſed. 4809
Inſpektor N. Kann

Keila laat
on ſel aaſtal 28. ſeptembril. 5022

Tõeſte midagi head!
Üle 4000 küünra kangaſt käſitöö **ülikonna- ja palituriided** on wälja pandud Eeſti põllumeeste näituſel Tallinnas 25., 26., 27. ja 28. auguſtil.
A. Palwi kudumiſe-tööſtus.
5012 Oma kauplus Uuel turul nr. 2 ja 3.
Peale näituſt on need riided alati ſaadawal.

Michelin & Cie. Clermond-Ferrand.
Eeſtimaa aſemik
A. Rammo,
Walli uul. nr. 6, telefon nr. 8—97,
ſoowitab oma laagriſt ilmas
kõige paremaks tunniſtatud
autogummiſid ja kõikſuguſid nende juurde käiwaid oſaſid. 4082
Peale ſelle mitmeſuguſed autotarwituſed, nagu:
akkumulatorid, magnetod, zündkerzid, manomeetrid laternad, paſunad, auto-vox'id, ſireenid, vulcaniſatorid, eht Schweitſi karbit, vacumm-oil, benzin jne.
Autoparandamiſe-töökoda.

Naftamotorite „BALTICA“
:: hinnakiri: ::

10 H. J.	Rbl. 1100
5 „ „	„ 600
4 „ „	„ 550
3 „ „	„ 500
1½ „ „	„ 300

3495
Järel küsida insener W. Sandeiit, Tartus, Pihkwa uul. nr. 1a.

Tallinna Eeſti Käſitööliſte Awitamiſeſelts.
Laupäewal 25. augustil 1912. a.
Suur tantſu-õhtu
St. Kanuti Gilde elektriga toredaste walgustatud libeda parketpõrandaga ja tiiſelõhnaga täidetud **ſaalis.**
Mängib ſuurepäraline keelpillide orkeſter ... linna teatri direktori hra Wilhelmi juhatuſel.
Hakatus kell 10 õhtul, lõpp kell 3 ööſel.
Wõerad wõiwad oſa wõtta.
Piletite hinnad: Wõerad meester. 75 kop., naister. 40 kop. ja ſeltſi liikmed 30 kop.

Wäga tähtjas Hiiumaale ja Saaremaale ſõitjatele.
1. ſeptembriſt peale hakkab a/l „Läänemaa“ Haapſalu reidil ehk Rukkirahul igal laupäewal Peterburi ja Tallinna poolt tulewate Ida-Kaſſa ſeltſi a/l „St. Peterburi“, „Libau“ ja „Dago“ waſtu käima, wõtab neilt reiſijaid peale ja wiib Eltermaale II kl. 60 k., I kl. 1 r. 20 k.; Taalikule II kl. 1 r., I kl. 2 r., Tallinnaſt Haapſalu ja Rukkirahule, makſab Ida-Kaſſa aurulaewadel III kl. 1 rbl.
4892 Tallinna Laewa-ühiſus.

Wiru uul. — 12 — Wiru uul.
K. Lutter'i
uueste awatud ſaapakauplus
ſoowitab kaubatarwitajatele kõige moodſamaid ja tugewamaid jalanõuſid kuulſamateſt wabrikuteſt. 5019
◆◆◆◆◆◆◆◆ Wõiſtlematu odawad hinnad! ◆◆◆◆◆◆◆◆

Eeſti kohaotſimiſe kontor
ſoowitab ja tarwitab kõikſugu naiſteenijaid. Kontori juures on warjupaik. Adr.: S. Peterburis, Демидовъ пер. уг. Казанской ул. № 7/34, кв. 15. Awatud kella 10 h.—4 p. iga päew. 4861

Jansoni raamatupidam. kursused
asutatud 1897. a. Demidow per. 5, Kasanskaja uul. nurgal. Telef. 446—60. Jaoskond: Newski 1. Tel. 107—58.

Õpetuse algus päewastel ja õhtustel gruppidel, kuulajate walimise järele, 1. sept. Raamatupidajate, kontoriametnikkude, stenografistide, korrespodentide ja masina peal kirjutajate ettewalmistamine. Kursuste lõpetajatele kohtade soowitamine. Iseäraline tarwidus kandidatide järele, kes Saksa wõi teisi uusi keelesi oskawad. Kõnetunnid: Demidow per. 5, igapäew kella 6—8 õhtu ja Newski pr. 1. kella 12—5. Programmisi ja tingimisi saadetakse ka soowi peale kätte.

Lanolin-liiliapiima-ſeep,
ſeaduslik kaitſe nr. 775.
Mõjuw abi ſamet-pehme naha ſoetamiſeks, mida naisterahwastele ſoowitada wõime. Saada igaſt paremaſt rohukaupluſeſt.
Tüki hind 40 kop.
Mitmekordſelt lõrgete auhindadega kroon. Lõhnaõlide- ja ſeebiwabr.
106 **„Venus“.** **Markowiz & Ploehn.**

Chr. Rotermann, Tallinnas,
abikauplus Wiljandis.
Kõige ſuurem ja mitmekeſiſem põllutööriiſtade- ja -maſinate ladu.
Soowitan: **Mac-Cormick'u lõikuſemaſinaid.** Heinaniitjad. wiljaniitjad, kombineeritud heina- ja wiljaniitjad (kõige ſoowitawam maſin wäikepõllupidajatele), heinarehad jne. ja nende tagawara jaod.
Käſi-gaſoli-, motori- ja aurujõuliſi rehepekſumaſinaid. „Skandia“ naftamotorid maſinate, elektriwalgustuſe ja paatide käimapanem.
!!! Kõige tugewam ja odawam käimapanemiſe jõud !!!
Weskid. Tuulad. Branni [illegible]maſinad.
Kõikſugu põllurammuſid, nagu: kaaliſoola, kainit, Toomasjahu, ſuperfoſfati jne. odawate hindadega. **Chr. Rotermann.**
1285 Tallinnas & Wiljandis.

P. Wilumſoni
Muſtriraamat kangrutele
on Tallinnas Eeſti näituſel wälja pandud ja müüa Marie Siimi kunſtkudumiſe töökojas Tallinnas, Uuel uul. (Земляная ул.) nr. 32 ning Miitawis hr. P. Wilumſoni juures, Кальненская шоссе № 18. **Hind 5 rbl. 65 kop.** Poſtiga ſaates 85 kop. kallim. Eſimeſed wäljaanded makſawad 3 rbl. ja 3,50 kop. 4957

Soome reiſijate aurulaewade

„Primula“
Kapten
Bernhard Nyberg

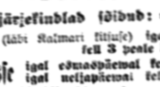

„Linnea“
Kapten
H. J. Dahlberg

järjekindlad ſõidud:
Tallinnaſt Lübecki (läbi Kalmari kitſuſe) igal laupäewal punkt kell 3 peale lõunat.
Tallinnaſt Helſingiſſe igal esmaspäewal kell 6 peale lõunat, igal neljapäewal kell 11 enne lõunat.

Reiſi hinnad

Tallinnaſt Lübecki:				Tallinnaſt Helſingiſſe:			
I kl. oma ette kajut.	II kl.	III kl.	dekk	I kl.	II kl.	tagadekk,	eesdekk
29 rbl.	26 r.	18 r.	10 r.	6 rbl.	5 rbl.	4 rbl.	3 rbl.

Lübeckiſt Tallinna: Iga laup. kell 2 p. l. (läbi ilusa Kalmari kitſuſe).
Helſingiſt Tallinna: Iga keſknädalal ja laup. kell 9½ hommikul.
Aurulaewade ſeiſukoht on elewatori ja Mayeri kanali wahel. Lähemaid teateid agentide juureſt.
Pichl & Fehling Lübeck. **Victor Ek** Helſingi. **Grünberg & Co** Tallinn.

Kiriklikud teated.

Jaani kirikus. 26. auguſtil jutluſtab päraſt lõunat õp. Haſſelblatt (2. Tim. 4, 1—8). — Leeriõpetus poeglastega õp. Aſſmuthi juures algab esmaspäewal 10. ſeptembril; leerilaste kirjutamine 26. aug. kuni 6. ſeptembrini, päraſt lõunat kella 4—6.

Püha Waimu kirikus. Pühap. 1. ſep. teeb õp. Fr. Wieckmann jutluſt. Lauakirik. Piht pühapäewa hommikul kell pool 10. Leeriõpetus poeglastega algab 10. ſeptembril kell 4 p. l.

Kaar'li kirikus peab pühapäewal 26. auguſtil õp. R. Hurt jutluſt. Piht on laupäewal kell 1.

Pauluſe kogudus. 26. aug. jumalateeniſtus Rootſi kirikus õhtul kell 5. Jutluſtab õp. Mohrfeldt (Luuk. 17, 11—19).

Waſtutaw toimetaja J. Reinthal.
Wäljaandja Eeſti Kirjaſtuſe-Oſaühiſus „Ühiselu.“
Laotud J. Topmanni, trükitud M. Schifferi trükikojas, Tallinnas.